

Людвисар. Ігри вельмож

Автор:

Богдан Коломійчук

Людвисар. Ігри вельмож

Богдан Вікторович Коломійчук

Дія роману відбувається у другій половині XVI сторіччя у Львові. На прохання бургомістра Якуба Шольца місцевий лікар Домінік Гепнер влаштовує... публічний розтин людського тіла.

А уночі обурений єпископ тягне бургомістра на Личаківський цвинтар, щоб вистежити того, хто розкопує могили. Бо є підозра, що займається цим сам лікар Гепнер... І це тільки початок таємничої, загадкової та містичної історії.

Богдан Коломійчук

Людвисар. Ігри вельмож

Передмова

Постріл Людвисара

Автор цього роману звернувся до мене ще кілька років тому, надіславши спочатку уривки з нього, а відтак і сам роман, прохаючи поради. Час від часу мені хтось щось надсилає, але здебільшого доводиться такі витвори збудженого і збентеженого духу читати по діагоналі. Важко навіть збагнути, що думали ці люди, коли бралися писати, бо таке враження, що до них літератури не існувало

– хіба лише наскельні малюнки.

Богдан повідомив, що писав цей роман під моїм впливом і зокрема під впливом «Легенд Львова». Я став читати і побачив, що мова тут ллється легко й невимушено, оповідь захоплює і підкуповує досить добрим знанням реалій того часу.

Середньовічний Львів не раз ставав об'єктом опису в романах. На жаль, більшість цих романів писалися надто серйозно і занудно. До кращих зразків можна віднести «Око пророка» Володислава Лозинського та «Манускрипт з вулиці Руської» Романа Іваничука. Перший з них суто пригодницький з хвацько закрученим сюжетом, другий більше карнавальний і химерний.

Роман Богдана Коломійчука увібрав у себе і одне, й друге. Тут маємо цікавий сюжет, колоритних персонажів, багато з яких справжні історичні особи, гарну мову і чудове володіння діалогом. Загалом у романі просто таки буває стихія життя. Чого вартує діяльність Братства відьмоборців, які полюють на відьом, потрапляючи в кумедні ситуації.

Роман «Людвисар» міцно вмонтований у другу половину XVI сторіччя, авантюрний сюжет захоплює і не відпускає. Причому від самого початку. Адже роман і починається з того, що на прохання бургомистра Якуба Шольца місцевий лікар Домінік Гепнер влаштовує публічний розтин людського тіла.

А вночі обурений єпископ тягне Шольца на Личаківський цвинтар, щоб вистежити того, хто розкопує могили. Бо є підозра, що займається цим сам лікар. І на цьому ставимо крапку, бо якщо ви з цього моменту не завелися з півоберта, то марна справа.

Дочитавши роман, я зрозумів, що маю перед собою дуже вдалий твір, а тому не хотілося б, щоб він вийшов у видавництві, яке не вміє розкручувати автора. Тому порадив податися на «Коронацію слова». На мое превелике здивування, минулого року цей роман прошмигнув повз журі непоміченим. Як так могло статися і яка гемонська душа його відкинула набік, невідомо.

А цього року роман раптом не тільки потрапляє у фінал, а ще й отримує першу премію. І цілком заслужено. Я радий вітати молодих авторів, які не бояться братися за такі насичені сюжети, а тим більше, коли йдеться про Львів, який

може подарувати сотні і сотні захоплюючих тем.

Людвисар – гарматник – у фіналі стріляє з гармати. Влучно. Як і автор.

Юрій Винничук

Частина перша

Розділ I

На щастя, було прохолодно і навіть збиралося на грозу... Якщо піде дощ, то видовище відбудеться під накриттям. Цікаво, чи бургомістра не знудить. Навряд чи йому захочеться мокнути під дощем, тому він накаже поставити своє крісло на поміст...

Направду, дощ не передбачали, а втім, передбачай, не передбачай – все одно ця проклятуца львівська погода зробить своє.

Люд уже збирається, товпився. Міщани ласі до такого видовища. Авжеж упевнені, що сьогодні тут комусь зітнуть голову. Може, й зітнуть... Та ні, мабуть, досить буде з того бідолахи й розпоротого тулуба. І взагалі, не пора нині для таких видовищ. Спекотно. Втім, розуміють це у Львові хіба що м'ясники.

– Панове, будьте ласкаві, змініть воду в труні! – відірвавшись від роздумів, вигукнув чоловік, що стояв біля вікна, – вода мусить бути студеною...

Гукнув він це у сусідню кімнату, і трое спудеїв кинулися виконувати його наказ: один метнувся в погріб, де була криниця, двоє інших заходилися над домовиною. За мить усе було зроблено, і чоловік продовжив спостереження за площею, погладжуючи довгими міцними пальцями акуратно підстрижену бороду.

Серед усіх послідовників Гіппократа та Парацельса Домінік Гепнер вирізнявся передусім охайністю. Його чистий та свіжий одяг зовсім не виказував у ньому майстра ремесла, що в той час було співзвучним із шарлатанством і не знаходило прихильності ані серед патриціату, ані серед простого люду. І перші, і другі схильні були більше вірити заклинанням ворожок та молитвам святих отців, ніж медицині і лікарям. І все ж Гепнер мав своїх пацієнтів, завдяки яким зміг навіть дозволити собі львівське громадянство.

Багатьох дивувала причина успіху колись простого флорентійського студента, що прибув до Львова, прислугуюючи якомусь купцеві. І тільки декотрі звертали увагу на те, що хвора пані чи панянка не хотіла бачити біля свого ліжка ані священика, ані ворожку... Вони покладалися тільки на майстерність молодого лікаря, що здатен був зціляти лише самим дотиком до хворої. Згодом у Львові навіть патриціанки послуговувалися його хистом, приносячи все більший добробут Гепнеру.

Перед загрозою епідемії Домінік вибивався з сил, приймаючи хворих інколи по кілька десятків за день, а то й уночі. Бо, як відомо, недуга найбільш оповідає людське тіло саме в темну пору доби. Проте епідемія все насувалася, а грошей у молодого лікаря вже було достатньо, отож він невдовзі звузив коло своїх пацієнток. Атож, треба про власне здоров'я подбати. Йому хотілося зайнятися нарешті справжньою медициною.

У місті його стали бачити нечасто, що у свою чергу дало поживу чуткам. Подейкували, нібито Гепнер оволодів в Італії мистецтвом перетворювати залізо на золото. А хтось твердив, що він воскрешає мерців і займається усіляким чаклунством...

У двері постукали, і спудеї в сусідній кімнаті стривожено переглянулись між собою. Вони, як ніхто інший, чекали цього дня, що був важливішим над усе. На противагу їм, спокійний і незворушний Гепнер відійшов від вікна, взяв невеличку скриньку з інструментами та рушив до дверей. На порозі стояло двоє охоронців зі зброєю, щоб відтручувати надмірно цікавих.

– Виносьте, – коротко мовив Гепнер учням, і ті миттю завдали домовину собі на плечі.

Лікар вийшов першим, за ним – спудеї з труною і нарешті – охоронці з ціпами на плечах. Міщани вже обступили ешафот тісним колом, і двом ціпакам довелося попрацювати де ліктями, а де й держакон від ціпа, щоб дати змогу пройти туди головному учаснику.

– Зараз проведе розтин, – перешіптувались школярі, – справжній розтин...

Міщани упівголоса перемовлялись:

– А що тото – не страта?

– Не, прошу пана. Кажуть, він викопав мерця з труною, що пролежав кілька днів у землі. Хоче ту труну відкрити та показати, що ся з ним стало. Ото смороду буде, прости мені Господи.

Тим часом з протилежного боку ешафоту також орудували ціпаки, щоб прокласти прохід бургомістру, для якого несли крісло. Поставили його на підвищенні, бо спостерігати звідти було найкраще, і бургомістр зручно в ньому вмовстився.

Коли на поміст винесли грубезний стіл, спудеї заходилися над мерцем. Міщани загомоніли, але ніхто не рушив з місця – всі лишилися спостерігати незвичне діяство.

З труни спершу появилися дві волохаті ноги, затим – руки і тулуб. Врешті тіло дістали і понесли до столу. Воно було слизьким, і кілька разів спудеї, що тримали його за плечі, випускали ношу з рук. Тоді воно падало, глухо б'ючись головою, змушуючи юрбу охати та йойкати зі співчуття бідоласі, проте йому, схоже, було байдуже до всього. Нарешті настала черга Домініка. Гепнер відкрив свою скриньку і, діставши звідти ланцет, шанобливо уклонився бургомістрові. Той мовчки, одним кивком голови, дозволив братися до справи.

– Панове, – звернувся він до присутніх, – перед вами – найдивовижніше творіння природи, і я...

– Творіння Боже, – поправив хтось.

– Ваша правда, – погодився Домінік, – але це всього лише механізм, і я маю намір показати вам його будову.

Гепнер начепив фартух і закотив за лікті рукави сорочки. Потім заніс ланцета над тілом і повільно і впевнено, як досвідчений м'ясник, розпанахав мерцеві череву.

Міщани, бургомістр і спудеї витягнули шиї, аби не пропустити жодного моменту з того, що відбувалося. Тим часом, лікар різонував ще раз, діставшись аж до нутрощів.

– Вуаля, – промовив він, відкривши увесь шлунково-кишковий тракт. Затим лікар запустив руки всередину і вивернув усе назовні. Кишківник довгою вервечкою повис зі столу.

– Не хвилюйтесь, – заспокоїв Домінік схвильовану публіку, – йому не боляче. Бачте, він навіть задоволений.

Спудеї недовірливо поглянули на обличчя померлого.

Далі Домінік безпристрасно розпочав свою лекцію, демонструючи видобуті нутрощі: печінку, шлунок, жовчний міхур... Страх і невдоволення юрби цілковито зникли, особливо, коли той почав вправно намотувати на руку тонкий кишківник, голосно рахуючи його довжину. Були подані дерев'яні цебра, куди згодом відправили все, і Гепнер знову взявся за ланцет. Він розрізав діафрагму і просунув руку під грудну клітку. За мить натопв вже споглядав легені і серце... Раптом, наче грім, над юрбою пролунав чийсь обурений вигук:

– Святотатці!

Усі озирнулись і побачили єпископа в оточенні кількох ченців. Ніхто не зауважив, як його карета виїхала на площу і зупинилась біля ратуші.

– Боговідступники! – знову повторив єпископ. – Чим ви спокусилися? Це – служитель Сатани!

Схоже, лекцію було закінчено, і Домінік, кивнувши на цебра, тихо запитав у бургомістра:

– Чи дозволить ласкавий пан мені все це забрати?

Той розгублено кивнув, чекаючи, очевидно, на подальші дії єпископа.

– На коліна! – заволав той. – На коліна, боговідступники!

Юрба, що заповнила собою ледь не увесь Ринок, опустилася на коліна. Тільки лікар і його помічники, взявши скриньку й цебра, квапливо проскочили крізь натовп і зникли за дверима будинку Гепнера.

– До храму! – вказав правицею єпископ. – Усім – відмолювати цей мерзенний гріх! На колінах!

Юрба рушила до катедрального собору, розподілившись надвое: розбиваючи до крові коліна, православні і католики колінкували кожен до свого храму. Здивовані такою кількістю прихожан, та ще й на колінах, священики з потаємною думкою про кінець світу негайно сповістили місто дзвонами про початок служби.

Євреї розбрелися хто куди. Сердито почимчикував додому і бургомістр. Настрій у Якуба Шольца був кепський... Сьогодні передбачався день забав, і першу було зіпсовано, залишалась надія на другу – ввечері у Львові мав відбутися бал.

Розділ II

Близько півночі, коли місто вже купалося в блідому сяйві місяця, кроки самотнього перехожого лунко відбилися від стін Домініканського собору. Безформна тінь падала на бруківку, довгий плащ огортав перехожого до самих черевиків. Минувши Криве Коло, він рушив вуличкою Божого Тіла. Ступивши кілька кроків, почув жалібне скигління:

– Подайте, ласкавий пане...

Перехожий спинився і поглянув на жебрака. Вигляд того був страшний, аби не сказати – жахливий. Ніч вносила щось огидне в його постать: жалюгідне лахміття, тремтячі кістляві руки і потворне обличчя з єдиним оком.

– Вибач, бідаче, – промовив перехожий, – але о такій порі ходять лише ті, в кого за душею не більше, ніж у тебе...

– Пан наравду не має? – прошепелявив жебрак. – Я гадаю, пан багатий...

– Хотів би я, щоб це було так, – зітхнув перехожий.

Жебрак жалюгідно затупцяв довкола, стріпуючи своїм лахміттям.

– Подайте, подайте, подайте...

– Іди геть, дурню! – втрачаючи терпець, вигукнув перехожий.

– Гроші! – раптом засичав жебрак і наставив свої пальці-гаки, готові вчепитися в шию упертюху.

З тіні від будинку поступило ще кілька силуетів в лахах. У руках жебрака з'явився ніж.

– Я з тебе шкуру здеру! – просичав він.

У відповідь кулак перехожого розтрощив йому носа і збив із ніг. Жебрак розпластався на бруківці, виючи, мов пес, стікаючи кров'ю. Перехожий тим часом, відступивши назад, вихопив шаблю. На розбійників це подіяло, мов закляття: вони завмерли, стискаючи ножі та палиці.

– Чого стали, недоумки? Він же один! – накоськував їх жебрак.

Це додало духу нападникам, і вони знову посунули вперед.

– Попереджаю, повідрубую вам носи і вуха, – попередив перехожий.

- Уперед, йолопи! – скомандував розпластаний заводій.

Негідники боягузливо ступили ще кілька кроків.

- Дурні, – свиснув глузливо перехожий, – у мене ж нічогісінько нема...

На доказ він відгорнув полу плаща, показавши пояс, а на ньому – піхви від шаблі.

- У нього ж ще є кишені! – завив жебрак з відчаю. Тим часом на ратуші пробило дві чверті по півночі.

- Ого! – вигукнув перехожий! – Даруйте, панове, роз-ступіться!

З цими словами він змахнув шаблею, і в одну мить почулися зойки, тріск палиць і чийсь передсмертний крик. За хвилину перехожий, переступивши через кілька трупів, вийшов на Ринок. Проминувши Мелюзину і ратушу, він наблизився до будинку, звідки потоком лилося світло, музика, а з відчинених вікон долинали п'янки пахощі жіночих парфумів та винні випари. При вході його зустрів лакей. Узнявши плащ та закривавлену зброю, лакей на мить спинився і запитально глянув на прибулого.

- Авжеж, вичистиш до блиску.

Гість усміхнувся і по-дружньому поплескав слугу по плечі:

- Я згадаю про тебе у своїх сьогоднішніх віршах.

Обличчя лакея проясніло в усмішці.

- Як тебе звати? – запитав гість.

- Мартин, ваша милосте, – відповів той.

- Гарзд, Мартине, але дивись, щоб на моім клинкові не було жодної подряпини.

Гість квапливо рушив сходами. З бенкетної зали котилися хвилі музики і ароматів.

Перед різьбленими дверима з позолотою він примружився і на мить спинився, звикаючи до світла сотень свічок, яке заломлювалось у незліченній кількості підвісок із кришталю, розсіювалось по залі дивовижними спалахами. Сотні очей з цікавістю вступилися у прибульця. Хтось подав знак, і музика стихла...

– Мій любий Себастьяне! – залунало на всю залу.

Присутні розступилися, даючи дорогу бургомістру, Якубові Шольцу Той, розкривши обійми, рушив назустріч гостю.

– Мій любий Себастьяне! А ми вже зачекалися! Ви, мабуть, зустріли в дорозі музу, і вона не відпускала вас аж дотепер.

– Справді, мій пане, я зустрів музу і не одну.

Усмішка бургомістра раптом зникла.

– Бачу, вона навіть лишила про себе згадку, – стривожено сказав він, – погляньте на свою руку... На ліву...

Тільки тепер гість помітив, що трохи нижче плеча у нього було розірвано камзол, а сорочка під ним прилипла до тіла. Кров на темній тканині була непомітною.

– Пусте, – усміхнувся поранений.

– Лікаря! – вигукнув бургомістр, знаком наказуючи Себастьяну сісти.

– Лікаря, лікаря! – підхопили присутні.

– Благаю вас, мій пане, не турбуйтеся, – мовив гість, – зі мною все гаразд. Я нічого не відчував дотепер.

Але бургомістр його не слухав, він кивнув слугам.

Нарешті в іншому кінці зали з'явився товстун, якого всі нетерпляче підштовхували наперед. Той ледве утримував рівновагу.

- Швидше, чорт забирай! - лайнувся бургомістр. - Швидше!

- Святий Антонію, та, прошу, ваша милосте. Коли ж ця зала така довга, - задихаючись, мовив нещасний лікар. - Уже біжу, біжу! Що сталося? Погане вино? Щось у горлі застрягло? Риб'яча кістка? Ось я, ваша милосте. Кашляйте, юначе, кашляйте, зараз я вдарю по спині...

- Де Домінік? - вигукнув у натовп бургомістр.

- Пана Гепнера на балу немає, - відповів хтось.

Тим часом лікар намірився глянути Себастьянові до рота.

- Телепню, він поранений! - заволав Шольц.

- Ах! - вигукнув розпачливо товстун. - Але ж я передовсім рятую, коли хтось перебрав з їжею, чи не дай боже - вдавився.

- Хай тобі грець, ти лікар чи хто?

- Лікар, ваша милосте...

- Тоді роби свою справу! Спини для початку кровотечу!

- Слухаюсь...

Із Себастьяна зняли камзол і лівий рукав сорочки. Лікар уважно і злякано придивлявся до рани, невідомо чого більше боячись - крові чи бургомістра.

- Рана серйозна? - запитав Шольц.

- Ні, ваша милосте...

– Мій пане, – мовив Себастьян, – мені незручно опинитися тут у такому вигляді...

– Дурниці, – перебив бургомістр, – ми надто довго чекали на вас, мій друже, аби тепер отак-от відпустити...

– Принесіть води, – розгублено кивнув лікар. Прохання було миттю виконане.

– Розкажіть нам, дорогий Себастьяне, що з вами сталось? – спитав Шольц.

Гість, як завжди в таких випадках, злегка наморщив чоло і на мить задумався. Йому подали повний келих і, зробивши ковток, Себастьян почав свою розповідь:

Я поспішав на бал прийти,

Всі лиха й біди обійти,

Раніше всіх сюди з'явитись,

Щоб вам, мій пане, уклонитись

І перший келих підійняти

Та славу Бахусу воздати,

Потішити своїм віршем

Людей поважних і... нікчем,

Хоча останніх тут немає,

Та доля різне посилає,

Про те підказує життя:

Ось неозначеність буття.

Поет на мить замовк, аби зробити ще ковток та й подумати над продовженням. Залунали оплески, очі бургомістра заблищали, він був палким прихильником поезії.

– «Про неозначеність буття», – повторив він, – клянусь, ви мене заінтригували!

Себастьян уклонився, трохи зморщившись від болю в плечі. За хвилину він продовжив:

Так от, я поспішав, аж тут

Узяв мене зненацька блуд,

Повів дорогою лихою,

Звів із халепою й бідою.

Готові взятися до «праці»,

Харцизів з десять,

Може, й двадцять

Мене у темряві чекали,

Наживи легкої шукали,

Не знали, бачте, чим багатий

Був я... Коли про те спитати,

Скажу – усі мої скарби

Я не віддам без боротьби.

Лиш сріблом слова я багатий,

І будь-кому його не взяти...

– О, сором, сором мені! – раптом вигукнув бургомістр. – «Лиш сріблом слова»... Даю вам обіцянку, Себастьяне, ви станете багатим справжнім сріблом ще до настання ранку. Але продовжуйте, продовжуйте...

– Одну хвилинку, – благально втрутився лікар, – я не маю навіть чим перев'язати рану, а це неодмінно треба зробити, ваша милосте...

– Можливо, ця хустинка знадобиться для такої мети? – почувся чийсь оксамитовий голос.

– Дякую, панно, – полегшено зітхнув лікар.

Себастьян зустрівся поглядом з молодою чарівною панною.

Він уклонився їй – не відводячи очей. Несила було йому цього зробити. Його поетичній натурі вона здалася богинею. Оті палкі очі, ніжні вуста, злегка зашарілі щоки, темне, вкладене у вигадливу зачіску волосся... Поет навіть не одразу почув, що бургомістр вимагає продовження розповіді. Поміж присутніми почулися смішки, і це привело Себастьяна до тями.

– Даруйте, – промовив поранений, – просто рана заболіла раптом.

Бідолаха лікар упав на коліна.

– Обережно, телепню, – гримнув бургомістр.

– Пробачте, ваша милосте, – проскиглив той.

Себастьян кивнув головою, і всі затихли. За мить його голос знову всіма заволодів присутніми:

Устиг, як бачите, на свято

Покірний ваш слуга... Завзято

Оборонявся він мечем

Від тих грабіжників-нікчем.

І показав ім без вагання

Урок затятий фехтування.

Тим часом лікар перев'язав рану, і поет, під нову хвилю оплесків, звівся на ноги, мимоволі шукаючи очима темноволосу красуню. Вона стояла неподалік і також аплодувала йому. На її вустах сяяла усмішка, за яку він ладен був померти. Те сяйво заповнювало для нього всю величезну залу, а кришталеві відблиски, що так спочатку його засліпили, тепер здавалися лише жалюгідним мерехтінням. Укотре поета повернув до тями бургомістр:

– Браво, Себастьяне, я не перестаю захоплюватись вашим талантом, – говорив він, – але, втім, у мене до вас прохання.

– Так, пане, слухаю.

– Відтепер завжди носіть кольчугу.

– Неодмінно!

– До розваг, панове! – звеселіло вигукнув бургомістр. – Музику!

А поет тим часом знову поринув у задуму.

– Мій друже, – перегукуючи перші акорди, промовив Шольц, – у вас на устах ще одна поезія?

– Справді, вашмосць, всього кілька рядків. Ось вони:

Історії заключний штрих

Ще не наведено.

Між тим,

В боргу я ще перед ним —

Слуга внизу – старанний хлоп,

Розумні очі, світлий лоб,

Мій безкорисно чистив меч

І плащ дорожній з моїх плеч.

Все говорив про свого пана,

Мовляв, подяка йому й шана

Казав: «Не лічить зовсім гроші,

Все ними сипле, хоч не прошу,

Хоч милостям нема причин...

Ім'я його...

– Стривайте – Мирон?... Марко?...

– Мартин! – вигукнув бургомістр, – мій дорогий Мартин! Він отак казав? От віддана душа... Заждіть, він же простий лакей... Треба буде доручити йому якусь поважнішу роботу...

З цими словами вони й розкланялись.

Бал полонив поета, і Себастьян вже почувався його королем... Кишені приємно обтяжувало срібло, камзол приємно тиснув на плечі, дарма що був зіпсований діркою від ножа, яку тепер не приховала б і найуміліша швачка. А вродливиця, що полонили його, закружляла з усіма у веселому вихорі. І кольори її сукні злилися з іншими барвами, а голос розтанув у музиці та сміхові.

Вино дурманило та все віддаляло, отож поет його стерігся... Серпанкові хвилі її вбрання, мов уві сні, то з'являлися, то зникали, наче примара...

Мелодія скінчилася. Нарешті! Себастьян раптом відчув, що світ пливе перед очима. У голові паморочилось. Можливо, рана серйозніша, аніж те йому видавалось? Дурниці! Це інше...

Вона стояла у барвистому жіночому колі, коли зустрілася знову з ним поглядом, не відвела очей, аж поки поет не наблизився до щебетливого товариства, спричинивши деяке сум'яття безцеремонним вторгненням.

– Ви хочете прочитати нам вірша? – запитала котрась із дам.

– Пані, я вже стільки сьогодні їх прочитав, що, мабуть, не зможу вичавити з себе ні рядка, – відповів Себастьян.

– О, як шкода...

– Якщо тільки...

- Що? – кокетливо перепитала дама.

- Якщо тільки вірші самі не народяться і не вирвуться жагучим потоком...

Дама засміялася переможно.

- Слово честі, Себастьяне, ви мене лякаєте, але я готова вас слухати.

- Мила пані, я вражений вашою безстрашністю, – мовив поет, – але боюсь, з того потоку на вас не впаде ні краплини.

Її обличчя аж позеленіло від злості. Вона вже ладна була піти, кинувши якесь слово спогорда, проте цікавість взяла гору. Кинула ядучим поглядом довкола, сподіваючись углядіти: де ж суперниця? Затим скривила губи у посмішку і залишилась. Себастьянові слова плутались у голові, наче гублячись в тумані, що стояв перед його очима. Він ступив кілька кроків до красуні, що вразила його.

- Необачний вчинок, – тихо вронила вона.

- Даруйте, мабуть, поранення спричинило лихоманку, – так само покрадьки відповів Себастьян.

- Боюся, що причини буде замало для виправдання наслідків...

Вона звела очі і, наче обпикшись, в ту ж мить відвела погляд.

- Ви, здається, збиралися читати поезію...

Себастьян нахилився до її плеча і промовив рядки, наче вихопив із самого серця:

Дозвольте, пам'ятаючи цю мить,

Не розлучатись з вашим образом ніколи,

Коли ця ніч, немов життя, промчить

Кудись у даль на ошалілих конях.

А в день прийдешній, не зазнавши інших втіх,

Рабом схилитися до ваших ніг...

Красуня раптом здригнулася, як від болю. Її схвильований шепіт увірвав слова Себастьяна:

- Не треба... Припиніть...

Густий рум'янець залив її щоки, а губи нервово затремтіли. Але поет, лише на мить зупинившись, продовжив:

І відтепер лиш Бог мені суддя,

За ваше серце я віддам життя!

- Досить! - рішуче мовила вона. - Ви не розумієте... ви не повинні...

Замість відповіді поет спробував поцілувати її руку, однак панна швидко відійшла і загубилася серед присутніх.

Він побачив її нескоро: музиканти встигли перепочити і зіграти кілька нових вальсів, лакеї - змінити порожні барила на повні, а слуги - відвести декількох вельмож на свіже повітря.

Себастьян устиг побачити, як лакей шанобливо відчинив перед його богинею двері, тільки тепер її вже супроводжував якийсь чоловік. Хвилину зачекавши, поет кинувся за ними, та коли він опинився внизу, її екіпаж уже рушив. Густа темрява за світлою плямою від ліхтаря ненажерливо проковтнула екіпаж, полишивши гуркіт коліс і прощальне кінське іржання.

- Ну й п'яниця, - почувлося збоку.

За спиною стояв той самий лакей, що його Себастьян вихваляв перед бургомістром.

- Хто п'яниця? - не втямив поет.

– Я про того ведмеда, що супроводжував красуню.

– А хто отой ведмідь?

– Лихий його знає...

– Слухай, хлопче, – скинувся раптом поет, вигребши з кишені жменю срібла, – лети чимдуж за тією каретою, і будь що дізнайся, де вона живе. Зрозумів?

– Ще б пак! – на ходу кивнув хлопець. – Я вітром...

– Я живу на Руській! – гукнув Себастьян услід. – Знайдеш мене вдень.

– Гаразд, пане, – відлунало з темряви.

Розділ III

Близько третьої ночі веселощі на балу досягли свого апогею і потроху почали вщухати. Час від часу з будинку виходив лакей і, освітлюючи дорогу ліхтарем, йшов на вулицю запрягати карету котрогось із гостей, який в цей час розкланювався із захмелілим бургомістром. Іншим, що жили на середмісті, досить було ступити кілька кроків, щоб опинитися вдома. Отож вони не потребували послуг лакеїв, котрі потайки вже мріяли про сон більше, ніж про панські подачки. То тут, то там чулися фальшиві голоси, що силкувалися видобути з горлянки сороміцьких, зрідка героїчних пісень.

Місячний диск, що кілька годин тому освітив дорогу поетові, вже сховався у свинцеву безодню грозових хмар, які міцно тримали небеса у своїх широких обіймах, подекуди спалахуючи десь у далині блискавками.

Проте Якуб Шольц та гості не зважали ані на небо, ані на густу темряву довкола... Стоячи на вулиці, бургомістр люб'язно прощався з молодою парою, яка, востаннє розцілувавши господаря міста, сіла в карету. З півгодини Шольц давав настанови кучеру про те, як правильно смикати за віжки, ідучи прямо або повертаючи, щоб панів не трусало і не кидало в кареті, бо це не діжки з

капостою. Врешті, навіть коням урвався терпець і вони потроху почали рушати, лишивши бургомістра з усмішкою на розчервонілому, мов буряк, виду.

Зненацька крізь густе, як кисіль, повітря долинуло з передмістя протяжне собаче виття. Усмішка Шольца в ту ж мить зникла. Бургомістр, зиркнув на лакея, що стояв поруч з ліхтарем, багатозначно дмукнув і рушив до дверей. Раптом, услід за виттям, пролунав чийсь голос, аж присутні уклякли і перехрестились. Ліхтар у руці служника замиготів і ледь не впав на землю.

– Зачекайте...

З темряви на тремтливе світло вийшов чоловік у сутані, на ходу докинувши:

– ...сину мій.

Чернець – то був єпископ Лібер – підняв каптур, підставивши світлові худі й суворі риси.

– Ваше преосвященство, – прохрипів нарешті бургомістр, – я не чекав...

– Заспокойтесь, Шольце, я не на бал. Відпустіть лакея і ходіть зі мною, – перебив його єпископ.

– Але... куди?

– Робіть, що кажу. Побачите.

Бургомістр знаком відпустив лакея і ступив крок до єпископа. Лібер знову натягнув на голову каптур і ступив у темряву.

– Сину мій, – сказав він, – чи не завгодно вам здійснити маленьку прогулянку на Личаків?

– Куди? – ошелешено вигукнув бургомістр. – Хіба це не може почекати до ранку?

– Не може, – твердо відповів єпископ. – Проте не турбуйтеся, за брамою нас чекає карета.

– Ви що, змусите ціпаків відчинити для вас браму? – не вгавав Шольц.

– Чому ж, ми вийдемо через хвіртку...

– Але тоді треба поспішати.

З-за рогу Скотської блимнув вогонь смолоскипа і освітив постать людини, що тримала його в руках.

– Нам туди, – сказав Лібер.

Обережно ступаючи по нерівній бруківці, вони рушили на світло і в бургомістра раптом кров застигла в жилах. Вогонь висвітив диявольську посмішку на шоломі, що ховав голову незнайомця. Такі шоломи називали «чортова личина». Темні очниці і щілина усміхненого рота виникли так раптово, що зойк не втримався в горлянці Шольца.

– Не лякайтесь, – заспокоїв єпископ, – це наш слуга і охоронець. За мурами нас чекають ще декілька таких «веселунів».

Бургомістр важко дихав. Серце його рвалося з грудей, будь-що хотілося назад, до будинку, де вщухав бенкет. Якуб Шольц раптом зовсім протверезів.

Незнайомець видобув з-під довгого плаща короткий меч і рушив уперед. За ним крок у крок йшли два наймогутніші мужі міста: бургомістр та єпископ. Заспаний вартовий вгледівся у їхні обличчя і, змірявши недовірливим поглядом незнайомця, прочинив хвіртку.

Через широчезний рів було перекинуто дерев'яну кладку. Обережно ступаючи, трое чоловіків дісталися до іншого, нижчого муру, за яким був ще один рів і високий вал.

Коли врешті бургомістр, хекаючи, мов загнаний хорт, ступив на рівну землю, на ратуші пробило дві чверті по третій ночі.

– Хай йому грець, – лаявся роздратований Шольц, – набагато простіше було б дістатися сюди через браму...

– Тихше, – спокійно наказав єпископ, – ніхто не повинен знати про нашу подорож.

– Дідько! – не втихомирювався бургомістр, в якого від страху перед єпископом кебети не залишилось ані сліду. – А як же вартовий?

– Якби ми рушили через браму, вартових було б шестеро. Що менше, то краще. Ви розумієте? – сказав Лібер.

– Ні, ваше преосвященство, – отетеріло відповів Шольц.

– Я мав на увазі, що ми з вами – надто поважні люди, аби дати поживу чуткам. Але на нас чекають...

З темряви справді долинуло кінське іржання та стихшені людські голоси. «Хай йому грець, – подумав бургомістр, – я не здивуюся, якщо там зібрався гурт кентаврів». У небі раптом спалахнула блискавка, вихопивши з темряви запряжену парою коней карету і чотирьох чоловіків у таких же зловісних шоломах, що й незнайомиць. Неподалік стояло четверо коней, пощипуючи траву. Чотири диявольські усмішки повернулись до прибулих і завмерли у беззвучному привітанні.

– Бачу, ви подбали про безпеку, – зауважив з потаємною радістю Шольц.

Єпископ зняв з голови каптура і ехидно посміхнувся, ставши схожим на решту учасників цього страхітливого дійства. Проте, ледь він зібрався відповісти, як повітря здригнулось від могутнього удару грому та зляканого іржання коней. У цьому гуркоті голос Лібера розчинився, бургомістрові лишалося тільки здогадуватись про сказане.

– Пробачте, я не дочув, – сказав він.

Лібер нервово відмахнувся і знову сховав голову під каптур. Схоже, повторювати сказане єпископ не мав бажання. Вони сіли у карету, їхній супутник натягнув

віжки. За деякий час, минувши бездоріжжя, вони виїхали на рівний шлях.

Шольц прикипів очима до віконця карети, але міг розгледіти лише темний силует вершника, що їхав збоку. Бургомістр тричі перехрестився і жалібно промовив:

- Де ми?

- На Глинській дорозі, - відповів єпископ, - не хвилюйтесь.

Бургомістр здригнувся, перехрестився ще раз, бурмочучи:

- Застарий я вже для таких прогулянок...

- Я хочу тільки, аби ви дещо побачили, - мовив Лібер.

- Зважаючи на характер подорожі, можу собі уявити, - відповів Шольц, знову хрестячись.

- Не думаю...

- Я впевнений...

- Припиніть!

- Що?...

- Годі, вам кажу.

- Єзус Марія, та що?

- Та припиніть хреститися, ви мене дратуєте, Якубе!

Бургомістр знову відвернувся до віконця. Звідти на нього подивилася у відповідь вищирена кінська морда. Йому здалось, ніби Якуб Шольц видивлявся в ту мить на себе в криве дзеркало... Його ошатна сорочка змокла від поту, а від протягів, що пронизували карету наскрізь, ставало дедалі холодніше. Він жалкував, що

зморений балом, зняв камзол і, виходячи на вулицю, не прихопив його із собою.

Карета раптом зупинилася. Єпископ відчинив дверцята зі свого боку, кивнувши бургомістру зробити те саме. Вони ступили на землю, і чийсь старечий голос привітався з його преосвященством.

– Благослови тебе Господи, сину мій, – відповів єпископ, – ти могильник?

– Так, отче...

– Нагороду отримав?

– О, вашій щедрості немає меж!

– Тоді веди нас.

– Слухаюсь, ваше преосвященство... Сюди, за мною... Йой, обережно, тут камінь...

– Отже, ми йдемо на цвинтар? – пошепки запитав бургомістр.

– Який ви здогадливий, Якубе, – безцеремонно мовив єпископ.

Шольцу знову стало гаряче, як на балу, щоправда не надто весело.

– Всемогутній Боже, там же ховали померлих від чуми, – застогнав він.

– Хтось із них вас впізнає? – скривив губи єпископ.

Бургомістр не втримався і вилаявся щиро.

– Тсс, – зашипів могильник, коли вони наблизились до першого хреста, – слухайте...

Зовсім недалеко чулося чиркання заступа об землю, що час від часу натрапляв на камінь і лунко при цьому дзвенів.

– Хтось блюзнірствує, – тихо промовив Шольц.

– Авжеж, і не просто так, – відповів єпископ, – і не просто «хтось». Дочекаємось блискавки, і ви спробуєте впізнати цих людей.

– Ви гадаєте, я маю їх знати?

– Упевнений. Підійдімо ближче...

– Сюди, мої панове, – озвався гробар, нагадавши про свою присутність, – сюди. І пригніться...

Він затяг їх за широчезне дерево, якому вода добряче підмила коріння і воно стирчало тепер у темряві, як багатоголова гідра.

Трое завмерли у своїй засідці, прислухаючись до нічного дійства. Бургомістр, що мав кращий зір, до болю витріщивши очі, поступово починав розрізняти силует чоловіка в білій сорочці. Цей зрадливий колір не змогла приховати навіть темна, як сам диявол, ніч.

– Щось бачите? – запитав єпископ.

– Так, здається... – відповів Шольц.

– Коли мигне блискавка, – мовив Лібер, – будьте готові придивитися якомога, мусите впізнати цих людей.

– Гаразд, – пробурмотів той.

У ту ж мить небо спалахнуло, і проступила доволі страхітлива картина: промені світла заплутались, як душі померлих, у тумані, що огортав сірі кам'яні хрести, які на мить відкинули різкі лиховісні тіні. Запахло спліснявим потойбіччям...

Серед цього мертвого світу на купі розрихленої землі і каміння стояли двоє. Один був той самий чоловік із лопатою, а поруч – жінка в темному футеркові поверх легкої сукні.

- Ну? – випалив нетерпляче єпископ, коли все знову вкрилося темрявою.

Шольц мовчав і лише важко дихав. Незважаючи на туман, він добре розгледів дві знайомі йому постаті.

- Кажіть же! – сердито наказав єпископ.

Новий гуркіт грому врятував бургомістра від відповіді. Очі Лібера горіли в темряві, як очі Сатани, нещадно спопеляючи його пекельним полум'ям.

- Не розгледів, – застогнав Шольц, – так несподівано... ця блискавка...

- Годі скиглити, ви впізнали цих людей? – почав втрачати терпіння єпископ.

- Не впевнений...

- Менше з тим, – раптом змінив тон Лібер, – я знаю цих двох! Жінка – відьма, а чоловік – еретик. І ви бачили там, біля них, розриту могилу, адже так?

- Так, – вичавив із себе бургомістр.

Листя вгорі раптом зашелестіло, і великі краплини холодного нічного дощу вперіщили їх по обличчях.

- Ходімо звідси, – благально мовив Шольц, – на мені тільки сорочка.

Єпископ накинув на голову каптур, і вони вийшли з кладовища тією ж дорогою, якою сюди прийшли. Тим часом гроза ставала дедалі сильнішою, і коли вони дісталися карети, то вже потопали в багнюці.

- Тобі є де сховатися, сину мій? – запитав у могильника єпископ.

- За мене не турбуйтеся, ваше преосвященство, – відповів той, – у мене тут халабуда недалечко – до ранку перечекаю...

– Тоді прощавай і на ось...

Він простягнув могильнику декілька монет.

– Що ви, – зам'явся той. – Його преосвященство такі щедрі...

Бургомістр прикусив губу і вліз у карету, єпископ за ним. Вони були схожі тепер на двох промоклих псів, що скося поглядали один на одного. Карета важко рушила і повільно поповзла, немов великий слимак. Коні надриваючись тягли її по розмоклій глині, ледь не чиркаючи мордами об землю. Лише п'ятеро охоронців в усміхнених шоломах, здавалось, не зважали на погоду. Їхні коні терпляче місили копитами грязюку, ідучи обабіч карети, можливо, щиро співчуваючи запряженим у неї товаришам. Хоч було ще темно і, з огляду на грозу, світання мало настати ще нескоро, охоронці вже відчинили браму і опустили підйомний міст. Четверо вершників повернули і рушили назад до передмістя, а карета загуркотіла на мостових дошках. Підозріливо вдивляючись у візника, двоє ціпаків загородили ім дорогу. Один підійшов до дверцят і різко їх відчинив. Назустріч йому Лібер тицьнув руку з перетнем, і той миттю її поцілував. Навіть промоклий як пес у місті єпископ мав неабияку владу.

– Пропусти! – вигукнув вартовий іншому, шанобливо зачиняючи дверцята.

Карета в'їхала в місто. Біля конюшні бургомістр кивнув на прощання єпископу і ступив на підніжку.

– Стривайте, – зупинив його Лібер. – Я точно знаю, що ви впізнали тих двох. Ви не повинні чинити опір церковному правосуддю!

Шольц не відповів. Тут, у місті, він почувався впевненіше і мовчки дивився в очі Ліберу.

– Відьму треба спалити, а еретика...

– Прощавайте, отче, – перебив бургомістр.

Раптова думка сяйнула в голові Шольца.

– Ваше преосвященство! – вигукнув він із дивною радістю в голосі. – Я гадаю, що ми повинні знати думку короля...

Лібер перемінився на обличчі.

– До чого тут король? – докинув спогорда він.

– Але ж ви не верховний суддя, отче, – упевнено мовив бургомістр, ступивши нарешті на бруківку, – його величність може й не схвалити рішення.

– Та жінка – відьма! – відрізав єпископ, висунувши голову з карети.

– Я віддам її під суд тільки з наказу короля, – різко промовив Шольц і попрямував Ринком.

Гроза стихала... Поступово ставало світліше, а вгорі, поміж шматками чорних хмар, виднілися клаптики сірого неба. Бургомістр підійшов до будинку, в якому так чудово розпочалася ніч, що так кепсько для нього закінчилася. Якуб Шольц кілька разів грюкнув у двері, мовчки проминув слугу, збіг нагору і зачинився у своєму кабінеті.

Розділ IV

Ближче до полудня небо над містом повністю прояснилось. Бруківка швидко висохла, лише численні калюжі досі виблискували на сонці. Ринок жив повсякденним життям: в усі голоси і на всіх мовах кричали купці, ремісники та жебраки і ті, хто їх намагався перекричати. Чувся вереск свиней, яким на Ринку була відведена невелика загорода, однак у своїй меншості вони галасливістю не поступалися більшості.

У передмісті було тихіше, хоч у кожному домі теж панувала метушня.

Господині готували обід, а чоловіки в цю пору переджнив'я лагодили підводи, лаштували комори для зерна, місце для соломи, а ще багато-багато інших турбот було в простого люду...

Дороги не були тут вимощені каменем, і земля вільно дихала, віддаючи вологу повітрю і полегшуючи полуденну спеку. Трави, кущі і дерева, натішившись за ніч дощем, тепер купалися в сонячному промінні і цвіли життям, наче сам Бог голубив їх у долонях.

Ніхто не звернув особливої уваги на самотнього вершника, що промчав галопом по сирій дорозі, то минаючи дзеркальні калюжі, то розбиваючи їх на тисячі блискучих бризок. Лише гуси, що бабралась посеред дороги, з криком кинулися геть з-під копит коня, а за мить вже проводжали подорожнього одностайним гелготінням, витягуючи йому вслід довгі гнучкі шиї.

Біля в'їзду в місто вершник спішився, ведучи коня за собою через безладну людську метушню, що, як завжди, панувала тут о цій порі.

– Дорогу! Дорогу, чорт забирай! – нетерпляче вигукував він торговцям і ремісникам, що геть її загородили.

Ті, скося поглядаючи на його кольчугу і шаблю при боці, слухняно розступалися, що й було потрібно стомленому вкрай мандрівникові, котрий аж ніяк не був налаштований церемонитись.

На Галицькій він передав повід разом із дріб'язком монет замурзаному хлопчаківі, наказавши відвести змиленого коня до конюшні. Сам же швидким і широким кроком рушив до ратуші. Спіймавши там першого-ліпшого писарчука, запитав про бургомістра.

– Пана Шольца нині не було, – відповів йому той, – служниця передала, що пан хорий.

Кивнувши, подорожній вирушив до будинку, де мешкав Якуб Шольц.

Там було тихо, як у склепі, лише на другому поверсі з-за дверей покоїв лунав гучний свистючий кашель.

– Як вас представити? – запитав слуга-німець баварською говіркою.

– Скажіть, що прибув кур'єр з Кам'янця, Христоф, – відповів гість.

Слуга шанобливо вклонився. За мить гість увійшов у затінену спальню, посеред якої стояло велетенське ліжко. Там розривався від кашлю бургомістр. Не в такт йому в кутку поволі відбивав години бронзовий годинник часів короля Казимира, показуючи золотими стрілками дванадцятю о полудні. Біля вікна тулився письмовий стіл на вигнутих різьблених ніжках і таке ж крісло. Килими на підлозі, розкіш меблів та розмаїття порцеляни на каміні створювали приємне і заспокійливе відчуття затишку...

Бургомістр звівся на лікті.

- Христофе, - промовив він, - який я радий тебе бачити.

Кур'єр шанобливо уклонився і витягнув з-під поли плаща згорнутий сувій. Бургомістр зламав печатку і перечитав послання.

- До вчорашнього дня я ще чекав цієї звістки, - прохрипів Шольц, сідаючи на ложі, - але тепер мені плювати на ці політичні настанови...

Подумки приписавши таку зміну настрою бургомістра хворобі, Христоф нерухомо стояв над ліжком, стежачи за ним стомленими очима. Його мужнє обличчя не виражало нічого, окрім втоми і глибоко захованого бажання відпочинку.

- Важкою була дорога? - поцікавився Шольц.

Очі кур'єра пожвавішали і уважніше вгледілись в обличчя бургомістра.

- Дякую, вашмосць. Мені не звикати.

- Не дивуйся, - крізь кашель промовив Шольц, - сьогодні я не бургомістр...

Ні, Якуба Шольца терзала не лише застуда! Щось інше робило його зморшки різкішими і глибшими. І якщо застуда могла зникнути невдовзі, то інша недуга, схоже, терзала жорстоко.

- У мене горе, Христофе, - промовив він так жалісливо, що навіть кашель перестав душити йому горло, - у мене горе, і розповісти про це можу лише тобі...

- Що ж трапилось? – запитав кур'єр.

- Мою доньку... хочуть спалити...

- Що? Спалити?

- Звинуватити у відьмацтві і спалити...

- Вашмосць, – опам'ятавсь Христоф, – у вас же...

- Так, – перебив Шольц, – моя дружина безплідна... Але не всі жінки безплідні... Словом, це моя позашлюбна донька.

Христоф замовк. Тепер він мусить бути опорою для цього чоловіка, який викликав щире співчуття. Застуда не полишала бургомістра, давлячи його кашлем, а він, у свою чергу, кляв її в моменти короткого відпочинку. Зараз він був схожий на рака – червоний, з виряченими очима і безсило розкинутими руками.

- У мене один порятунок, – ледь чутно промовив він, – єдине, на що я можу сподіватися, – це на милість короля.

Шольц пильно подивився на кур'єра.

- Христофе, її життя буде у твоїх руках...

Кур'єр вклонився і приготувався слухати далі.

- Король прямує до Острога, можливо, вже на півдорозі... Прибудеш туди, від мого імені доб'єшся аудієнції і передаси моє благання врятувати цю невинну істоту.

- Що ж, – важко зітхнув кур'єр, – я можу вирушити хоч зараз, аби не гаяти часу.

- Стривай, – мовив Шольц, – ми ще мусимо як слід сховати мою дитину тут, у Львові, аби єпископ не вчинив судилище самохіть...

Слуга, що увійшов до покоїв, перебив його:

- Пан лікар просить прийняти.

Шольц схопився з ліжка і, стиснувши кулаки, закричав:

- Давай сюди собачого сина!..

- Вам не на користь так кричати, мій пане, - промовив спокійно Домінік, заходячи до покою.

- Не на користь, кажеш? Ах ти виродку! Зараз я тобі покажу «користь»!

З цими словами Шольц рушив назустріч лікарю і щосили вчепився йому в горлянку. Домінік не зрушив з місця, так наче його не душили, а обіймали на радощах.

- Відповідай, що ти робив цієї ночі на кладовищі, іроде?

Лікар зблід, проте відповів спокійним, злегка здавленим голосом:

- Розкопував могилу, як ви, мабуть, помітили.

- А моя донька?

- Хто, даруйте?

- Ляна. Що вона робила поруч із тобою?

Новий напад кашлю змусив Шольца відпустити горло лікаря і повернутися на своє ліжко.

- Трясця б тебе побила! - простогнав він вже звідти. - її за це звинуватили в чаклунстві!

Тепер уже лікарю довелося шукати руками опори, хоч ніхто його більше не душив.

– Послухай мене, шарлатане, – перейшов до погроз Шольц, – якщо тебе не відправить на той світ інквізиція, я власноруч здеру з тебе живцем шкуру! Зрозумів?

Домінік не слухав. Він мовчки кланявся, не протестуючи і не виправдовуючись.

– Не варто зволікати, – промовив Христоф, обережно урвавши лайку Шольца.

Той, важко дихаючи, звівся на ноги. Обхопивши голову руками, наче намагаючись втиснути всередину думки, котрі звідти розповзались, він ледь чутно мовив:

– Найкраще місце, де можна сховати дівчину, – Високий Замок... Треба попередити коменданта...

– З вашого дозволу, мій пане, – сказав Христоф, – я зберу міських гайдуків.

– Вони вже довго тиняються без роботи, – промовив Шольц, – навіть не знаю, де їх нечистий носить.

– Я знайду їх...

Бургомістр сів за стіл і взявся писати. Кур'єр тим часом наблизився до напівживого лікаря і тихо промовив:

– Ви вправно фехтуєте?

– Мечем не згірш, аніж ланцетом, – гаряче відгукнувся той.

– Мені знадобляться ваші послуги. Дівчина зараз у місті?

– У моєму домі.

– Будьте готові віддати за неї життя.

– Зайве про це говорити.

– Не відходьте від неї сьогодні ні на крок, а як тільки побачите внизу, біля вашого дому, карету, проведіть її туди. До зустрічі.

– Благослови вас боже.

Лікар тихо вийшов з кімнати, безшумно зачинивши за собою двері. Трохи згодом з будинку бургомістра вийшов Христоф, а слідом за ним – посланець до Високого Замку. Всі троє розійшлися врізнобіч, так що навіть найуважніший спостерігач не зміг би й подумати, що їх об'єднувала одна спільна мета.

Розділ V

Пан Бень і гадки не мав, яку важливу справу йому доручили. Зрештою, якби він і знав, що був єдиним, хто підвернувся під руку бургомістрові, то навряд чи втішився б із того. Він прямував до Високого Замку робити черговий перепис майна фортеці. А ще ніс у шкіряній торбці згорнутий і запечатаний сувій для бурграфа, що його той мав отримати у власні руки. Інакше Якуб Шольц обіцяв усі страхіття пекла...

Пан Бень був глибоко ображений таким зайвим нагадуванням про його обов'язки. Однак пекельні картини, змальовані осатанілим бургомістром, гнали його вперед, змушуючи минати усі корчми і заїзди. І навіть всемогутній винний дух, що долинав звідти, не міг його спинити. Корчмарі, що зустрічали його широкими усмішками та розкритими обіймами, за мить проводжали Бенья гримасами подиву. Вони не впізнавали у своєму частому відвідувачеві того, хто пройшов повз них, навіть не привітавшись.

За Краківською брамою він гукнув візника і важко гепнувся в бричку. Слід зазначити, що з широтою душі та серця пана Бенья могли зрівнятися тільки ширина його плечей та розміри черева. Тому коли він уместив свої чесноти в бричку, вона заскрипіла так жалісливо, що кінь здивовано нашорошив вуха,

передчуваючи недобре. Передчуття нещасної тварини справдились, щойно візник, сплюнувши, вигукнув «вйо».

Бричка повільно прокотилася Старим Ринком, минула костел Івана Хрестителя і, так само ледве сунучи, об'їхала Лису Гору. Високий Замок похмуро виглядав своїми стінами та вежами з-за густого мішаного лісу, що обволікав його підніжжя.

Дорога стрімко попрямувала вгору, і бідолашній шкапі довелося непереливки. Вона хрипіла і мотала головою, час від часу спотикаючись об підступне каміння. Стривожений візник зіскочив на землю і взявся штовхати бричку ззаду. Пан Бень опинився в дуже незручному становищі. Він не міг вилізти слідом за візником, бо тоді черево потягло б його донизу і він скотився б, як чималий валун. З іншого боку, через свою доброту, він слізно жалів змилену конячку.

Замкова сторожа ще здалеку почула про наближення екіпажа. Коли титанічними зусиллями всім трьом вдалося вибратись на вершину, кілька озброєних драбів вийшли їм назустріч. Зморена шкапа повалилася усім тілом на землю, поряд із нею розпластався візник, проклинаючи все на світі, а найперше – зажирілий магістрат.

Пан Бень обережно виліз із брички і, поклавши перед бідолахами потрійну платню, вирішив їх не турбувати і пішов слідом за драбами. Ті провели посланця через головну браму до подвір'я замку, що потопало в багні, створюючи рай для свиней. Ті могли хлюпатись майже всюди, окрім тих місць, де для людей були прокладені дошки: від брами до будинку бурграфа, звідти до пекарні і до колодязя.

З пекарні долинав запах свіжого хліба і чулася людська метушня. Зате в будинку бурграфа, ясновельможного пана Сильвестра Білоскорського, було тихо, як у могильній ямі.

Один з драбів постукав у двері. Було чути, як відголос блукає по стінах, вікнах, долинає до кожної кімнати і, врешті, досягнувши даху, вмовкає. Коли двері прочинилися, на порозі постав маленький гостроносий дідок, діловито взявшись у боки руками.

– Чого треба? – швидко прошамкотів він.

- До його світлості, - коротко пояснив драб, вказавши на Бенья.

Дідок зміряв посланця швидким поглядом і, примруживши око, сказав:

- Так, так... А, це ви? Впізнаю. Ідіть за мною.

- Ви до нас з тим же, що і завжди? - на ходу перепитав дідок.

- Так, відколи його величність поклав таке зобов'язання на львівський магістрат, ми мусимо щороку робити те саме...

- Ви тільки з цим? - допитувався старець.

- Ще дещо особисте для бурграфа, - відповів Бень.

- Еге ж, я так і подумав, що ви не просто так заявили на дві декади раніше, - з беззубою усмішкою підморгнув дідок.

Подумки пан Бень віддав належне спостережливості слуги, якого ледве пам'ятав.

З-за потемнілих дверей чувся голос бурграфа.

- У пана аудієнція? - запитав Бень, важко дихаючи після прогулянки сходами.

- Не хвилюйтесь, - промовив дідок, - я нікого не впускав, отже у пана бурграфа один із наших привидів.

- Привидів? - не второпав Бень.

- Так, вони мають доволі погану манеру з'являтися без попередження.

- Себто... духи?...

- Так, так. Хіба ви досі ні з ким не зустрічалися?

– Слава богу, ні...

– Ну, тоді маєте таку можливість.

– Та що ви, Господь із вами!

– Зовсім від рук відбилися. З'являються серед білого дня.

Дідок постукав, і голос коменданта запросив його увійти. Пан Бень, боязливо хрестячись, переступив поріг і вкляк, не сміючи поворухнутись.

– А, пане Беню! – зрадів бургграф. – Гов! І чом ви перехрестились? Прогнали мого друга... Хоча, якщо відверто, то я сам це роблю, коли мені набридає балаканина. Ха-ха! Тоді його як вітром здуває.

Бень почав потроху оговтуватись, схиляючись до думки, що бургграф і його слуга за цей рік геть з'їхали з глузду.

Подали обід, і це змусило його забути про всі жахи, які він пережив за півдня: скажену морду бургомістра, вихід на Замкову гору і, врешті, відчуття потойбіччя, що перевершило всі жахи, доти пережиті. Обід був на диво смачний, і доки пан Бень віддавав йому належне, бургграф уважно перечитував адресоване йому послання.

Сильвестр Білоскорський був середнього зросту, міцної статури, але вже в літах чоловік. Довге сиве волосся, як туман, спадало йому на плечі з високого і зморшкуватого чола, під яким, прикриваючись дугами брів, видніла пара жвавих синіх очей. Шрам на лівій щоці і зламаний ніс виказували в ньому старого солдата, якому посада коменданта наймогутнішої на Галичині фортеці дісталася зовсім не задарма. Над гострим виголеним підборіддям містився широкий рот, завжди готовий розтягнутися в дружній усмішці.

Він зосереджено читав, доки пан Бень поглинав пироги з капустою, запиваючи їх пивом зі здорового кухля.

– Ну, що, мій друже, ви готові провести опис майна його величності? – запитав бургграф, коли гість усе ум'яв і випив.

– Авжеж, – відповів пан Бень, витираючи губи, – це чудове пиво додало мені наснаги.

– Тільки вчора привезли ченці. Свіже-свіжісіньке, – похвалився бургграф.

– Впізнаю, впізнаю, – вдоволено мовив товстун, погладжуючи черево, – бернардини?

– Бернардини, – відповів комендант, – а як ви вгадали?

– Тільки вони вміють зварити так, що одним кухлем не нап'єшся, – відповів Бень, – скажіть, а його у вас багацько?

– Та хоч утопись!

– Невже?

– Бігме, не зійти мені з цього місця!

– От якщо, приміром, умерти, – по-філософськи просторікував Бень, – то хтів би ся втопити в пиві.

– Та ну! Бозьо з вами, Беню, ви ж у жодну бочку не влізете!

– Зате в мій живіт поміститься цілих дві! – зареготав Бень.

Тимчасом кмітливий слуга приніс ще один кухоль пінистого напою, котрий гість так само, як і перед тим, за кілька потужних ковтків спровадив собі в шлунок.

– Ну що, – сказав він по тому веселим голосом, – а тепер до справи.

– Почнімо з мого будинку, який також є власністю його величності, бо наданий мені його милістю, – сказав бургграф.

– А може, з гармат і пороху? – чухаючи потилицю, запитав урядник.

– Устигнемо, пане Беню, встигнемо, – мовив комендант, – дайте собі спокій.

– Так то й так, – сказав той і рушив слідом за господарем.

Вони порахували меблі та картини, скрині та годинники, що дісталися Білоскорському від попереднього бурграфа.

– А ще – два привиди, – додав комендант. – Вони живуть у моєму домі, але я не знаю де. Померли, кажуть, років сорок тому...

Пан Бень витріщив очі, але в ту ж мить з'явився слуга з пивом, і він лише махнув рукою.

– Привиди, кажете? Так і запишу: «Двое душ померлих... Коли? Так... 1527 року Божого від чуми...»

І пошепки додав:

– Може, це не господар, а я з глузду з'їхав? Пива б пити менше... А мо' більше...

Далі вони вийшли з будинку і рушили до кухні. Пан Бень уже не міг іти прямо по кладках, а місив збоку грязюку.

– Куцьки, – звернув його увагу бургграф, – запишіть, пане Беню, і їх.

– Справді, – промовив той, – стривайте-но, я їх порахую...

З цими словами пан Бень під голосний сміх кухарок кинувся бігати за свиньми, а оскільки ті щоразу розбігалися хто куди, він частенько зупинявся, чухаючи пером потилицю.

– Чи то так довго лічити пару куцьок? – сміялися кухарки – веселі жіночки з розхристаними і спітнілими пазухами.

– Пару? – здивувався Бень. – Та їх тутка двадцять, не менше!

- Най буде двадцять, - гукнув бургграф. - Пишіть, Беню, і ходім на кухню.

- Записав! - відповів урядник і рушив прямісінько до дівок.

Ті, позбавлені чоловічої уваги, раді були і такому залицяльнику. З веселим вереском зграйка німф вбігла до кухні. Дарма що пузо зайняло ледь не півкухні завдяки своїй щедрості пан Бень устигав пригортати всіх.

Багато ще випив і записав у той день урядник з магістрату. Коли він захропів у стайні, перелічуючи коней, бургграф покликав до себе слугу і сказав:

- Скажи драбам, щоб пана не чіпали, але пильнували. Б'юсь об заклад, його і воли не перетягнуть у пристойніше місце. І ще відправ посланця до ратуші, передай бургмістрові, що я згоден і чекатиму.

Той мовчки кивнув і рушив виконувати доручення...

А пан Бень мирно спав, усміхаючись, як дитина.

«...А у дворі, - написав він, - свиней видимо-невидимо, незліченна кількість... Та всі, як одна, хитрі, що полічити їх - зась. У льоху стоїть діжка з капустою, ще одна - з квашеними яблуками, що їх лишилося сто з гаком штук, і бочка з рибою...Тільки та була така стара й смердюча, що рахувати я її не зміг. А ще дівчата, що їх було трое душ. У кожній - перса пругкі та свіжі, як молоді груші. А що в кухні було спекотно, то я міг рахуючи і помилитись».

Розділ VI

Служниця попросила дозволу запалити ще одну свічку. Ляна звела на неї стомлені очі і ледь чутно запитала:

- Навіщо, Вірцю?

– Я не бачу вашого волосся, пані, – пояснила дівчина, – здається, ніби розчісую саму темряву.

Господиня всміхнулась.

– Тоді запали...

Служниця перехилила палаючий підсвічник до іншої, сплячої свічки, яку вогонь миттю пробудив. Кілька краплин воску, що падали на стіл, дівчина вправно спіймала в долоню і застиглими крихтами поклала під полум'я.

– Не боляче? – запитала пані.

– Та ні, – весело відповіла Вірця, – пече недовго.

Темрява глибше забила у кутки, і в кімнаті стало світліше.

Служниця поклала на стіл дерев'яний гребінь і, відкинувши волосся дівчині за плечі, запитала, чи готувати його до снання.

– Ні, Вірцю, – відповіла Ляна, – я ж говорила, що не буду спати. Заплети косу...

Веселунка закусила рожеву губку і знову взялася до роботи.

– Йой, пані, – за хвилину знову весело озвалася вона, – та, бігме, ніц не бачу...

Голос її звучав, як весняний струмочок.

– Годі, Вірцю, – зітхнула панна, – не до пустощів мені. Плети...

Коса була заплетена. Вона ніжно торкалася тонкої Ляниної шиї і збігала далі, поверх її сукні, що в темряві здавалась сірою, а проте була улюбленого білого кольору.

Панна підвелася, майнувши грацією високого, тонкого стану і пружних грудей.

- Пан Гепнер у вітальні? - запитала вона.

- За дверима, - пустотливо усміхнулась Вірця.

- Як я тобі? - Ляна піднесла свічку до обличчя, на якому вже сяяла усмішка.

- Ви чарівна, - з усією щирістю відповіла служниця.

- Лукавиш? - перепитала господиня, йдучи до дверей.

- От не зійти мені з цього місця!

- Ну, дивись, - весело кивнула Ляна на прощання, дивуючи Вірцю зміною настрою.

Домінік схопився з-за столу, на якому лежали його шабля і кинджал.

- Заспокойся, це я, - сказала Ляна, наближаючись до нього.

Гепнер зітхнув.

- Пробач...

Лікар додав згодом з печаллю в голосі:

- Яка ти гарна сьогодні...

- Говориш, наче востанне, - стривожено сказала дівчина.

- Та ні, що ти, - спробував усміхнутись Домінік, - тобі здалося, я лишень турбуюся. Єпископ - мій давній ворог... А цього разу у нього в руках усі карти.

- Це через ту ніч на цвинтарі?

Лікар відвів погляд.

– Вибач, що втяг тебе у цю чортівню.

– Усе гаразд, – Ляна намагалася сказати це якомога бадьорішим тоном. – Так, приміром, роблять в Італії. Хіба ні? Що, врешті-решт, залишається для справжнього вивчення анатомії? Ти виконав чудовий рисунок, який, може, колись...

– Ляно, – перебив він стомленим і вже дещо знервованим голосом.

– Я знаю, ти мене захистиш, – додала дівчина майже пошепки.

Вона, грайливо усміхнувшись, взяла до рук Домінікову шаблю, обережно та невміло поклавши її на долоні. Холодне лезо блиснуло між ними і затремтіло, наче ртуть.

– Бачиш, – мовила Ляна, – ми в безпеці, і нам ніщо не загрожує...

Торкнувшись легко клинка, вона поклала зброю на стіл. Шабля тихенько дзенькнула і затихла, наче сповнена ревнощів суперниці.

Жовте світло свічок огорнуло обох, що завмерли в обіймах. Воно торкалося очей, розкриваючи захищені там таємниці, що видавали себе жагучим і дивовижним блиском.

– Чому ж так солодко відчувається небезпека? – шепотіла Ляна. – Пересихає в горлі, тремтять руки, але від того хочеться ще дужче тебе обійняти...

– Може, у вас гарячка, панно? – через силу пожартував Домінік. – Треба підібрати ліки...

Дівоча усмішка розтанула на губах лікаря в легкому звабному поцілункові... В кутиках ніжних вуст затаїлась несмілива пристрасть і ледь чутні слова кохання, що поступово зливалися з диханням...

Полум'я однієї зі свічок тривожно сколихнулося, і темні смуги різко пробігли по кімнаті. Свічка затріскотіла, але не згасла, мовби намагаючись про щось попередити.

- Що воно? – промовив Домінік.

- Мабуть, нетля потрапила у полум'я, – відповіла Ляна, – не тривожся.

Лікар кинув погляд на годинник і процідив крізь зуби:

- Довго він...

У ту ж мить у двері хтось голосно постукав.

- От бачиш, – промовила дівчина, – це, певно, той пан.

- Без карети? Дивно...

Стукіт пролунав ще дужче. Лікар взяв зі столу шаблю і тихо підійшов до дверей. З іншого боку чулося недбале шамотіння ніг і незнайомі стишені голоси. Він повернувся назад і швидко проговорив:

- Ляно, ходи до своїх покоїв!

- Домініку, а ти...

- Заради Бога! – він ледве себе стримував. – Ти мусиш...

Лікар обійняв її, не випускаючи зброю з рук, а потім ще хвильку почекав, доки вона сховається.

У двері гамселили щосили, вони вже затріщали – зволікати було годі. Гепнер дістав ключ і, підкравшись, різко прочинив їх. Задум вдався якнайліпше: в простір кімнати встромився тулуб того, хто мав необережність випробовувати деревину на міцність. Лікар змахнув шаблею і відділив голову від тіла з усією притаманною хірургам майстерністю. Ще один з гостей, спіткнувшись об труп, зазнав тієї ж процедури. Зате решта була значно обачніша. З блискучими хижими очима двоє вдерлись до кімнати і підступили до Гепнера з обох боків. Це були звичайні найманці в дірявих сорочках, латаних шароварах і сяких-таких чоботях. Відчуваючи свою перевагу, головорізи не поспішали, а обережно

скрадалися, перекидаючи з руки в руку зброю.

Домінік вирішив атакувати першим. Штовхнувши велетенський підсвічник на одного, він щосили рубонув шаблею іншого, проте лезо тільки сердито заскреготіло, зустрівши вправний захист. Зав'язався відчайдушний бій.

Найманці чудово знали свою справу, проте й Гепнер був не з розманіжених паничів, котрі не відрізняли шаблі від кухонного ножа. Раз-по-раз відкидаючи то одного, то другого, він завдавав обом дошкульних ран, сам при цьому лишаючись майже неушкодженим.

Врешті, за деякий час усі трое добряче потюпалися. Супротивники дедалі частіше промахувались і трошили меблі, лупцювали підсвічники або чиркали по стінах якісь дивовижні знаки. Поединок ставав геть безладним, перетворюючись на звичайну колотнечу, в якій зброя відігравала вже другорядну роль, поступившись місцем кулакам, ліктям і колінам.

Домінік став відчувати, що чисельна перевага розбійників почала даватися взнаки і витримувати їхній натиск йому стає дедалі важче. Відбиваючись, він мимоволі відступав все далі й далі в глибину кімнати. Камзол його, скривавлений і пошматований, мало чим тепер відрізнявся від лахміття розбійників. Останні ж, окрилені своїм успіхом, з подвоєним азартом атакували упертюха, від якого аж ніяк не чекали такого опору.

– Чортяки! – вигукнув лікар, відчуваючи нестерпний біль у плечі.

Нападники радісно завили, мов двоє хижаків над упійманою жертвою. Здавалося, ще мить, і одна з тих кривих надщерблених шабель підкосить його і припне додолу.

Вхідні двері хтось прочинив різким ударом. Услід за тим кімната наповнилась несамопитим, відчайдушним криком. Щось у ньому схоже було на волювання людини, з якої живцем здирають шкіру, а ще – на моторошний голос кажана. Гепнер та розбійники звернули погляди на прибулого і зацікавилися від жаху. Перед ними стояв голий чоловік із розпанаханим черевом, звідки проглядали залишки нутрощів і порожнеча докола них. В підняте догори обличчя вчепилися кістляві руки, гострими пальцями роздираючи залишки тліючої шкіри.

– Мати Божа, – прошепотів Домінік, хапаючись рукою за порубаний стіл, аби не впасти.

Найманці тимчасом, також забувши про нього, тіснилися з переляку до стіни. Крик незнайомця поволі стихав. Він, ставши посеред кімнати, відняв від обличчя руки і почав роззиратися довкола своїм єдиним виряченим оком. Гепнер, відчувши, що справджуються його найжахливіші підозри, стиснув руків'я і випростався, приготувавшись до нової оборони. Погляди їхні зустрілися і на мить завмерли. З незнайомцем несподівано сталося щось дивне: він ще дужче заволав і кинувся до вікна. Надавивши на скло усім тілом, він з-поміж безлічі осколків зірвався донизу.

Нажахані коні довгожданого екіпажа стали дибки і рвучко оминули тіло, що так несподівано випало з вікна. Христоф зістрибнув на бруківку і кинувся до будинку. В наступну мить він увірвався до кімнати, де розбійники, опам'ятавшись, знову взялися до справи. Допомогти Домінікові кількома швидкими і безжальними ударами було для нього справою кількох секунд. Найманці, конаючи, розпластались на підлозі.

– Дякувати Богу, – видихнув Домінік, – ви саме вчасно.

– Усе гаразд? – запитав кур'єр.

– Зі мною так, – відповів лікар і кинувся до дверей, за якими лишилася Ляна.

Дівчина, бліда наче смерть, безсило впала в його обійми і заридала.

– Треба поспішати, – нагадав Христоф, – невідомо, перед чим іще не зупиниться єпископ.

Лікар кивнув і, захопивши Ляну на руки, рушив за ним. Слідом, весь час йойкаючи і читаючи молитви, задріботіла Вірця, змушена цілковито покладатися на свої ноги, оскільки втрачати свідомість мали право лише вельможні пані.

Біля карети Христоф зупинився і здивовано глянув на порожню бруківку. Тіло, що лежало там, безслідно зникло.

– Куди ви поділи того нещасного? – запитав він у гайдуків, помітивши, що ті були так само бліді, як винесена з будинку панна.

– Нікуди, – розгублено відповіли ті.

– Хочете сказати, він устав і пішов сам?

Гайдуки ствердно закивали головами.

– Шляк би вас наглий трафив...

Порозумівшись з ними в такий спосіб, він сів у карету, опинившись поруч з Вірцею, чим змусив її сором'язливо опустити очі і поринути в найсолодші мрії.

Екіпаж зрушив з місця, і гуркіт коліс злився з цокотінням підков шістьох коней гайдуків, що їхали поряд, оточивши карету півколом. Поряд із дверцятами йшов кур'єрський кінь, сумно позираючи на свого господаря. Либонь, йому було невтямки, чим дерев'яна лава краща за його міцну і перевірену спину.

Карета і вершники через Краківську браму залишили місто. Рушили швидше, поступово проминувши вкутане у темряву передмістя, і потрапили зрештою до лісу.

– Готуйтеся, – спокійно мовив Христоф, дістаючи арбалет, завбачливо покладений під лаву.

– Ви очікуєте засідки? – запитав Домінік.

– Швидше навпаки, пане Гепнере, засідка очікує на нас, – відповів кур'єр.

– Ви знали про неї і все одно рушили цією дорогою? – з докором у голосі промовила Ляна.

– Пані, – з тим же спокоєм у голосі продовжив він, – ми не уникнемо нападу, навіть якщо в наших коней зараз виростуть крила. Єпископ – не дурень, і його люди стережуть всі дороги до Високого Замку...

Сказавши це, він закрив болт у арбалетній жолобі і взявся мовчки й методично крутити коловерт. Впоравшись, Христоф прикипів, жадібно розглядаючи темний пейзаж.

- Здається, тут, - сказав він, - приготуйтеся...

Гепнер кивнув і витягнув готову до герцю зброю. Тим часом кур'єр відчинив дверцята і миттю опинився на спині свого коня. Приклавши арбалет до плеча, він тихо скомандував гайдукам:

- Цільтеся в той пагорб, що попереду. Побачите, що за «ягоди» на тих кущах.

Сім тонких і гострих, наче голки, стріл, зі свистом розсікаючи повітря, помчали попереду вершників і вп'ялися у темну ціль. У відповідь донеслися відчайдушні крики і прокляття. Кілька чорних тіл з сірими плямами облич скотилися з пагорба на дорогу.

- Ще раз! - вигукнув Христоф, вдруге заряджаючи і одразу ж прицілюючись.

Знову семеро стріл пронизали повітря, але тепер у ціль потрапила всього одна. І ще один невдаха, відчайдушно змахнувши руками, впав донизу. Наче у відповідь, попереду з'явився загін вершників...

- Ну от, - мовив кур'єр, чіпляючи арбалет до сідла, - дійство почалося.

- Чи не були б ви, панове, такі ласкаві пропустити нас? - голосно звернувся він до них.

У темряві зареготали і порадили поцілувати когось у дупу.

- Як негречно, - зауважив Христоф.

- Пане, їх більше ледь не втричі, - промовив хтось із гайдуків.

- Половину я беру на себе, - спокійно відповів той, - а з рештою - вже якось самі. Хіба я помилюся, коли взяв собі у підмогу найвідважніших сміливців Львова?

– Ні, пане, не помилились, – прозвучала відповідь.

– Тоді по чортові вам кожному!

Навпроти раптом запалахкотіли смолоскипи, і чудернацькі тіні стрімголов кинулись на них. Христоф звів коня дибки, і перший з нападників, наштовхнувшись на копита, вилетів з сідла. Другому дістався удар мечем, третьому – міцним, наче камінь, кулаком... Приклад кур'єра перейняли семеро інших. Нажахані коні рвалися геть, і вершники поступово спішувались. Оточивши кільцем карету, захисники билися, наче леви, збадьорюючись тим, що вперто стояли на ногах, доки їхні вороги відступали і падали.

Так тривало доти, доки полум'я смолоскипа не зблиснуло на застиглій диявольській усмішці, що, наче примара, виникла з темряви. За нею з'явилася ще одна, і ще одна... Десять постатей в усміхнених шоломах, переступаючи через кінські і людські трупи і тримаючи наготові зброю, поступово наближались до все ще незрушного строю гайдуків.

– Шляк! – вилаявся Христоф крізь зціплені зуби. – Що вони за блазні?

– Погляньте, – мовив Домінік, – ті, що з нами билися, відступають...

– Або поступаються місцем, – припустив кур'єр, – у будь-якому разі, панове, маємо можливість перепочити. Я запропонував би вам по кухлику винця, але боюся, що найближчий шинок задалеко...

– Я сказав би, до пекла значно ближче, – додав той самий гайдук.

– Ага, а там, кажуть, п'ють смолу, – підхопив інший.

– Згоден, непідходяще місце, – сказав Христоф, – тоді відправимо туди цих веселунів.

Чоловіки дружно засміялися, однак у ту ж мить мусили відбивати новий напад. Кільце одразу звузилося. Схоже, під тими чудернацькими шоломами і довгими чорними плащами ховалися майстерні фехтувальники і безжальні вбивці. Коли Христофу вдалося врешті проткнути одного з них, натомість почувся

передсмертний крик двох гайдуків. Було зрозуміло, що шестеро зморених, хоч і хоробрих оборонців не зможуть вистояти. Впало ще двоє, потім двоє останніх, і залишились тільки Гепнер та Христоф. Вони захищали карету з різних боків і могли тільки подумки молитися один за одного.

– Лікаря мусите брати живим! – вигукнув раптом кур'єр. – Чуєте, живим!.. Інакше єпископ раніше за мене постинає вам голови!

Клинок, що в цей час прямував Домінікові в груди, спинився і сердито рубонув землю біля його ніг. Гепнер полегшено зітхнув. У думках він був готовий подарувати Христофові за його кмітливість усе, що той тільки забажає. Лише б не впасти...

– Стійте, нечестивці! – почувся несподівано вигук, в якому всі впізнали голос єпископа. Його худорлява, загорнута в рясу постать чорніла на пагорбі.

– Гм, чого б це? – тихо промовив кур'єр. – Сам хоче помірятись силою чи що?

Невідомі в «чортових личинах» завмерли, чекаючи, доки єпископ з погано прихованим поспіхом спуститься донизу.

Глянувши на чотирьох мертвих «веселунів», що лежали біля Христофа, Лібер зауважив:

– А лікар убив лише одного...

– Бачте, отче, він закоханий. А закохані – милосердні, – відповів кур'єр.

– Ви ж не протримаєтесь, – сухо сказав єпископ.

– Блазнів тільки п'ятеро, – Христоф знизав плечима і вдавав, що уважно розглядає свою закривавлену зброю.

– Годі вам, – скривився єпископ, – ви б'єтесь майже годину. Окрім того, маєте поранену руку. Самі розумієте, що врешті-решт загинете...

– Нічого не вдієш, отче. Але поки що, зауважте, я живий-живісінький.

– А вам, Домініку, – вів далі Лібер, переходячи до іншого боку карети, – я пропоную врятувати і друга, і кохану...

– Як? – важко видихнувши повітря, запитав той.

– Здайтесь.

– Не вірте йому! – попередив Христоф.

– Вибір за вами, – повторив слуга церкви.

– Якого дідька? Перевага ж на його боці! – не вгавав кур'єр.

– Я не хочу більше крові, – лицемірно мовив Лібер.

– Я... я згоден... – сказав Гепнер, – але нехай ваші люди заберуться подалі від карети...

«Чортові личини» миттю відступили.

– Далі! – вигукнув лікар. – Аби я встиг повернутись, якщо ви дурите нас!..

Невідомі, здавалось, зовсім розчинилися в темряві. Домінік опустив шаблю і рушив до єпископа. За мить кілька пар рук міцно його вхопили і, зв'язавши, перекинули через сідло. Хтось щосили ляснув коня, і все стихло.

Від смолоскипів місцями загорілися сухі гілляки і торішня пожовкла трава, висвітлюючи жахливу картину з купою мертвих тіл. Христоф прислухався до грудей кожного з шести гайдуків, проте жодне серце вже не билося. Почувся жіночий крик: Ляна, яка щойно визирнула з карети, відразу безсило повисла на дверцятах. Чоловік за кілька кроків опинився поруч і, підхопивши її, всадовив назад, кинувши служниці:

– Приведи панну до тям. І не давай більше дивитися. Такі картини не для неї.

Бідолаха була налякана не менше за свою господиню, але мліти і скрикувати не мала права.

У глибині лісу знову заблмали вогні. Придивившись, Христоф упізнав замкових драбів і тільки спересердя закусив губу. Так от чого єпископ поспішав! От чому він так прагнув отримати бодай щось із цієї колотнечі. Ще б трохи, і сам би він поплатився...

– Ви один живий? – коротко запитав офіцер.

– Ще пані Ляна і її служниця, – була стомлена відповідь.

– Ви молодчина, Христофе, слово честі!

– До дідька... Мертвих це не врятує...

Він кілька разів свиснув, але, не почувши у відповідь знайомого іржання, роздратовано запитав:

– Зайвий кінь у вас знайдеться?

– Звичайно, – з готовністю відповів драб і додав: – Поїдете з нами?

– Неодмінно, – сказав той, – я дав слово довести панну до Високого Замку, і я його дотримаю.

Розділ VII

Здоровенний і чорний як смоль знахабнілий ворон спокійно примостився на підвіконні і вже чверть години товк своїм міцним широким дзьобом краєць хліба. При цьому поважний птах не звертав жодної уваги на кімнату та господаря, що, сидячи за столом і поклавши голову на витягнуту руку, спостерігав за цим дійством. Обом, зрештою, було байдуже... Тільки Себастьян подумки зауважив, що такої ненажерливості він не спостерігав уже давно.

Справді, ворон відривав іноді такі шматки, що, незважаючи на всі зусилля, ніяк не міг стулити дзьоба.

Ще за чверть години значна частина окрайця зникла у його ненаситному воліві. Тоді вперше за цей час птах звів голову і пильно, крізь розчинене вікно, вдивився в кімнату. Раптом він поважними кроками перейшов з підвіконня на стіл і попрямував до келиха з вином.

– Що за чортівня? – вилаявся господар, зводячи голову. Проте пернатий гість і далі поводився так, наче був невидимкою: витягнув шию і занурив дзьоб у вино. Птах неквапно пив, відкидаючи назад свою велику голову і закриваючи від задоволення банькати очі. Коли вина вже лишилося стільки, що дістати було годі, він, невдоволено крекочучи, повернувся до незавершеної трапези.

– Бісів птах... Якщо я тільки не спав, – промовив Себастьян, заглядаючи до келиха, в якому залишилося не більше ковтка.

Ворон, між тим, здавалося, зовсім наситився і заходився чистити дзьобом своє блискуче пір'я. Однак раптовий вигук з вулиці змусив його стрепенутися і завмерти, дослухаючись до нього водночас із Себастьяном.

– Пане поете! – почувся молодечий голос. – Пане поете, вигляніть-но!

Господар потягнувся до вікна і нетерплячим рухом зігнав звідти птаха. Той розправив свої великі крила і, щось на прощання каркнувши, вилетів у вікно.

Унизу, на вулиці, задерши догори голову, стояв лакей бургомистра.

– Агов, хлопче! – гукнув йому Себастьян. – Заходь до господи.

Мартин – то був він – рушив до під'їзду. На сходах вони зустрілися, і поет нетерпляче вхопив хлопця за плечі.

– Дізнався? Кажі!

– Дізнався, пане, дізнався, – відповів той, – але не трясіть так, бо душа в мене одна...

- Добре, але не барися, кажи.

Мартин перевів подих і діловито промовив:

- Ця пані Даманська, за чиім екіпажем я біг уночі мов скажений, живе в передмісті, у невеликому маєтку поблизу Лисої Гори. Ух!..

- Пані Даманська? - кисло перепитав Себастьян. - То вона заміжня?

- За паном Даманським, - співчутливо відповів хлопець, - але, пане...

Мартин чомусь знітився.

- Що?

- Пане, я назад біг швидше, ніж за каретою, хоч, здавалось, уже нікого не наздоганяв.

- Наздоганяли тебе? - криво усміхнувся Себастьян.

- Ні... Ви не повірите, але вона раптом на мене так глянула, що від того погляду ноги самі мене понесли геть подалі від маєтку.

- Чого ж ти на очі ліз?

- Та де! Святим Мартином присягаюся, сховався, як пропав...

Себастьян на мить замислився. Погляд його блукав по старих дерев'яних сходах, на яких він ледь не скрутив собі в'язи, коли біг назустріч лакею. Утім, така зосереджена заглибленість тривала лише мить, не більше. За ту мить наш герой усе зважив, оцінив і прийняв рішення. Обличчя його посвітлішало і навіть здалося безтурботним.

- І хто ж цей пан Даманський? - запитав він у Мартина, який саме впорядковував нову ліvreю.

– Гм, – задумався Мартин, – здається, лавник... Чи то пак, ні... Начальник міської сторожі, от хто!

– Ах, чорти та пекло, – зморщивши чоло, сказав Себастьян, – той самий Даманський... Так-так... Овва, Мартине, який ти чепурун!

– Так, пане, все завдяки вашим віршам, – щиро зрадів хлопець.

– А Даманського – під три чорти! Ходімо, Мартине, я пригощу тебе вином, а ти ще раз мені все розкажеш...

– Охоче, пане...

– Облиш, не такий я вже й пан, тільки того й маю, що трохи блакитної крові в жилах... А що, кажеш, пані Даманська?... Поглядом тебе обпекла? Ха-ха... І мене також, тільки мені не тікати хотілося, а навпаки...

Вони поволі підіймалися під монотонне рипіння східців.

– Завваж, Мартине, сходи трухляві, – почувся десь ізгори.

Відьмою була пані Даманська, от у чому річ! Сердешний Мартин нізащо б не повірив у її портрет, описаний нами вище...

Двійко відьомських очей ще довго ввижались йому в благословенну пору доби, отруюючи тим самим усі солодощі сну.

У той пам'ятний для всіх вечір Катерина Даманська зовсім не відчувала втоми. Вона знала, що, вибиваючись із сил, за каретою біжить лакей бургомістра. І знала, чому... Її це неабияк тішило, рівно як і спогад про того палкого поета, чії вірші вона тепер з усмішкою повторювала.

Поряд сопів, схиливши голову на груди і вряди-годи дригаючись її чоловік, добре знаний усім волоцюгам і п'яницям Львова завдяки тому, яку роботу виконував у магістраті. Випари вина, вириваючись з його ніздрів і рота, робили повітря всередині карети нестерпним. Через це пані Даманська мусила щоразу після кількох його могутніх видихів прочиняти дверцята, висовуючи назовні свій

гарненький носик.

Карета спинилась біля воріт помістя, чекаючи, доки заспаний сторож прочалапає темною алеєю і впустить господарів. Мартин тим часом чекав того ж таки, причаївшись за розкішним кущем жасмину, який так любила господиня. Маленька гілочка ледь-ледь тріснула, і звук той з такої відстані не почула б жодна жива істота... Але слуху пані Даманської він не уник.

«Шляк би тебе трафив, – подумки мовила вона, – вже ліпше б зовсім не ховався...»

Мартину в ту ж мить стало так кепсько, що, аби не зомліти, він вчепився зубами в гілку. Опам'ятавшись, Катерина вирішила бути обережнішою з побажаннями і повільно провела біля чола руками, наче виганяючи злість назовні. Мартин полегшено зітхнув, лишивши на гладенькій гілці невидимі сліди. Катерина, перехилившись через сплячого чоловіка, відчинила дверцята з його боку. Шовкова накидка тихо сповзла з її плечей і безшумно вкрила чоботи начальника міської сторожі. Над його сплячою тушею виникли воістину божественне видіння: стрункий і граційний стан несподівано вигнувся з-під хвилі довгого волосся і звабливо окреслив неслухняні груди, що й собі рвалися з полону.

Катерина виглянула з карети і рисячими очима сяйнула в той бік, де зачаївся Мартин. Останній похолов з остраху, бо ті очі втупилися прямисінько в нього. «Побачила», – обірвалося всередині у хлопця.

– Ану, геть з мого жасмину, – якомога лагідніше прошепотіла пані Даманська.

Однак на Мартина це подіяло, як укол розпеченою голкою. Безжально топчучи клятий кущ, він зірвався з місця, і за мить навіть чистокровний арабський скакун не ризикнув би позмагатися з ним у швидкості.

– О, moja droga[1 - О, моя люба (польск.)]... – почула поруч Катерина п'яне мимрення.

– А бодай тобі... – жінка вчасно зупинилася і, вирвавшись з його п'яних обіймів, тихо, але твердо промовила, різко змахнувши рукою:

– Іди геть!

Начальник міської сторожі Єжи Даманський, протаранивши своїм огрядним задом делікатні крихкі дверцята, вилетів з карети і зашурхотів у кущах так, наче його пригостив стусаном біблійний Самсон чи міфічний Поліфем. Коли шурхотіння стихло, почувся приглушений стогін: «О-о-о-о... Ку-ку-ку-р-р-ва-а-а-а»...

Тим часом пані Даманська, вже більше не в змозі стримувати свій гнів, вистрибнула легко, мов рись, з карети і рушила до воріт. Сторожеві, який, щойно причалапавши, відчинив їх, вона різко кинула:

– Доручаю того бовдура тобі. Він п'яний, як чіп...

Старий лях уклонився і, спідлоба дивлячись їй услід, пробурмотів, повільно розгинаючись:

– Казав же я йому: «Не беріть, пане, за дружину русинки. Хіба сумирних полячок вам мало?» Як у воду дивився – відьмачки всі до одної...

– Витягнемо його з тих кущів, чи хай там і лежить? – промовив, підійшовши, кучер.

– Тягни, галагане, бо то твій пан.

– «Тягни, тягни!»! А йдіть-но лишень помагати, бо я сам не годен.

– Може, воли пригнати?

– Не базікай.

– Тра було пані попросити...

– А що пані?

– Пальцями клацнула б і він сам би полетів.

– Бігме, правда...

Піднявши гордо голову, Катерина Даманська йшла темною алеєю. Кроки її були швидкі і трохи непевні. Здавалось, вона стримує себе, аби не полетіти. В її чарівній голівці одна за одною змінювались думки. Одні конали, інші народжувались, декотрі вона душила ще в зародку... Проте одна з них, народжена не в голові, а біля серця, пережила всіх. Тихо причаївшись десь у куточку, вона підступно чекала належного моменту. І ось цей момент настав. Катерина спинилась і різко, наче прагнучи її позбутись, мотнула головою, притулившись щокою до оголеного плеча. Марно! Думка не полетіла шкереберть, вона лишилась, бо цього підсвідомо прагнула сама пані Даманська!.. Так! Волосся кількома темними пасмами впало на її знеможене обличчя. Якась первісна і дика краса майнула в цю мить у її палких очах і злегка розчулених від важкого дихання вустах. Вона була переможена тією раптовою думкою, але тому, що здалася сама... Відьма! Усі демони пекла жили тепер у її душі! А душа прагнула одного...

У покоях Катерина опинилася перед дзеркалом у золотій оправі, яка зображала якесь чудернацьке хитросплетіння. В ньому пані Даманська побачила себе на повний зріст... Прекрасні до нестями груди вже звільнилися зі свого полону і тепер зухвало здіймалися в ритмічному диханні. Катерина провела по них долонями і злегка усміхнулась. «До біса», – подумала вона і кількома вправними рухами спустила сукню додолу. «Цієї ночі ще буду з ним, а потім...»

За вікном почувся глухий гуркіт грози, і важкі краплі застукотіли по темних шибках.

У той самий ранок наступного дня, коли Христоф увірвався до Львова, пані Даманська прокинулася і відразу звелася з ліжка. За звичкою вона мала б зараз гукнути служницю, щоб та принесла своїй господині ранкову легку одіж, розчесала волосся і провела до вже зготованої ванни. Проте Катерина не поспішала торкатися маленького мідного дзвоника, який миттю пригнав би покоївку сюди. Лишивши свого сплячого чоловіка й далі хропти на всі заставки з-під білосніжної ковдри, Катерина ступила кілька кроків по дорогому килимові і підійшла до вікна. Вся челядь у дворі вже давно виконала всю вранішню роботу, і серед мокрих від нічного дощу жасминових алей не було нікого, крім кам'яних статуй.

Її не побачив ніхто, окрім Давида і Аполлона. На обличчі ж останніх, здавалось, застигла мука: чом вони витесані, а не виліплені Богом із глини, як той перший чоловік, що Бог вдихнув йому життя? Хвилину помилювавшись мокрими статуями, пані Даманська звела очі і поглянула вище. З правого боку до вікна крадькома зазирали зеленясті схили Кальварії, збігаючи до лисої, з хрестом на маківці вершини сонячним вранішнім перелиском. За квітучим жасмином було видно Краківське передмістя. Туман, що бродив по ньому, віщуючи спекотний липневий день, був схожий на зім'яту ковдру, яку, здавалось, воно вперто на себе натягало, прагнучи, мов вранішній сплюх-лінивець, допити залишки сну. Проте так тільки здавалось... Уже давно відправили службу в церкві святого Миколая, в костелах Івана Хрестителя та Марії Сніжної. Давно взялось до роботи працююче Підзамче. Волинською дорогою скрипіли вози – прямували хто до Старого Ринку, а хто далі – до міста. І байдуже їм було, що там, у маєтку Даманських, стоячи біля вікна, на них згори дивилася гола господиня. Зрештою, вона їх і не бачила. Для неї існував лише ранок, сповнений життя, і соковитий туман. Усе це хотілося проковтнути, вдихнути одним порухом легень, вживити в себе всю цю красу!

Катерина поглянула на сплячого чоловіка і презирливо усміхнулася. Відчуття невгамованої жаги клекотіло в її грудях все дужче й дужче. Не хотілось одягатися... Вона рвучко прочинила вікно і щосили вдихнула. Мало! Ще, ще...

Раптом почулося лопотіння дужих крил і кілька пронизливих «кар-р-р». Великий чорний, як сатана, птах, описавши над вікном вигадливу спіраль, впевнено опустився на підвіконня. Катерина присіла так, що її чарівна голівка порівнялася при цьому з гостем.

Чорні тонкі брови, гордість пані Даманської, злегка смикнулись догори. Цей жест, цей порух часто означав багато, але тепер лише запитання: «І що?» Ворон роззявив дзьоба і, дихнувши, наче пан Єжи, перегаром, якимось насмішкувато каркнув. Катерина гордовито і вдоволено випросталася. Ступаючи повільно і граційно, наче тоді, на балу, вона рушила назад у кімнату. Відповідь пані Даманська отримала.

Шинок Стеця П'явки славився на все передмістя. Якби комусь довелося звідкілясь приїхати на Старий Ринок у ярмаркових справах, то святим ділом вважалося заїхати до Стецька і перехилити чарчину-другу. А скільки побрехеньок передавалось тут із вуст в уста! Сам господар, часом не маючи роботи, любляв, підперши руками голову, послухати історії, що приносили із собою бородаті мандрівники. Траплялося, що відвідувачі їх і годували, і поїли в обмін на ті побрехеньки.

Проте найбільший прибуток Стецько мав з подорожніх, котрі в сутінках, як-то кажуть, цілували замок на міській брамі і не мали де зупинитися, як тільки в нього. Під вечір до шинку приходили музики: юнак-сопілкар, вусатий скрипаль і сивий дідок з кобзою. Усю ніч вони бавили гуляк, а вранці розбрідалися хто куди.

Омелько, магістратський писар, бував тут частенько. Випивав і залицявся до П'явчихи. Утім, не лише це. Маючи гарного співрозмовника, себто кума свого Беня, Омелько любляв поміркувати і про серйозні речі. Приміром про відьом. Що-що, а на цьому він знався. Стишивши голос і безупину хрестячись, він розповідав такі придибенції, що пан Бень боявся йти поночі додому і лишався в шинку чекати ранку.

Пан Бень, цей достойний урядник і відданий слуга магістрату, щойно виконавши того дня свій обов'язок у Високому Замку та гарненько виспавшись у стайні, поніс свій опис у магістрат. Там сердито зустріли автора, який невідь-де пропадав цілу добу, і безсердечно поглумились із творіння його пера. З-поміж цієї невдячної публіки знайшлася тільки одна співчутлива душа, себто його кум Омелько, писар. Біда якось особливо в той вечір зблизила їх і повела звичною дорогою – до шинку Стецька П'явки.

Музики, певно, добре виспались і похмелились, бо так шкварили, що смуток пана Беня, либонь, не втримався і притьмом пустився в танець, геть забувши про господаря, якому увесь день підгризав душу.

– А то, куме, нині так є, що від тих відьом спасу нема, – почав звичну розмову Омелько після першого кухля, – куди, з перепрошенням, не сякнешся чи в який куток не глипнеш – усюди як не якась кодло, то його послід...

Тут, мов на підтвердження цих слів, з темного кутка на Омелька зиркнуло двоє здоровезних диких очей, аж у писаря мороз сипнув по шкірі і слова застрягли в

горлянці.

– Ет, знову ви за своє, куме, – відмахнувсь, як завжди, пан Бень, для якого творче падіння вже відходило в минуле, і він весело гойдався в такт музиці, ніби піддражнюючи скрипалю.

Погляд тим часом зник, і Омелько вирішив бути обережнішим, зати́м зробив добрячий ковток, запхнувши непромовлені слова в утробу.

...Ех, Омельку, з'їв би ти шмат шинки, вгриз би до лажу півцибулини та ще й кухлем пива все те запив, то, може, вони б там і всиділи. А ти, небораче, не втримав...

– От ви, куме, кажете, вас у Білоскорського блуд узяв? То все, куме, недарма, бо Кальварія там недалечко.

Від того нагадування пан Бень скривився, наче з'їв кислую.

– От хрест мене побий, – розпалився Омелько, – думаєте, брешу? Та вже всі півні переспівали, що туди опівночі відьми злітаються. Лишень ви дивитесь на мене, як на вар'ята... – Тут писар вловив той самий загадковий погляд з кутка. Невже якась нечисть бере його на кпини?

Та ні, кому-кому, а тим виряченим банькам достеменно відомо, що Омелько не бреше! Вже підбадьорений, а не переляканий, він продовжив:

– Скрізь нечисть, куме, скрізь... От хоча б узяти П'явчиху, – тут Омелько облизався, – з виду – файна молодиця, а коли придивитися, то очі в неї відьомські: нині чорні, а завтра будуть болотяними...

Пан Бень скинув око на кругленьку і вправну шинкарку. З-під очіпка вибивалось чорне, ще без сивини волосся. Очі, про які говорив Омелько, під рівненькими бровами, жадібно блищали, відчуваючи добрий зиск, а ще й те, що більше за пиво та шинку пан писар хочуть її саму. Під свіжими, зібраними усмішкою в тугенькі пампушки щоками, цвіли соковиті вуста, білі, мов перлини, рівненькі зуби і широке м'яке підборіддя. Ні, обличчя геть не відьомське.

– А я ж її бачив, кляту, – випалив Омелько, помітивши, що сказане зовсім не справило потрібного враження.

– От там її бачив, – писар тицьнув пальцем угору, – на мітлі...

– Свят, свят, свят, – відсахнувся пан Бень, – таке скажете...

– От провалитися мені на цьому місці! Хіба самі не помічали, що, як тільки за північ, то ця краля десь пропадає?

– Та Господь із вами, куме, пийте ліпше...

Омелькові здалося, що баньки з кутка знову з нього глузують... Тьху, нечисть! Нема на вас хреста святого!

Тим часом хтось голосно почав вимагати гальбу пива. Всі звернули увагу на багато вбраного молодика, до якого щодуху поспішала П'явчиха з пивом у руках. Тицьнувши їй гроші, він несподівано голосно свиснув. Омелько помітив, що очі в темряві заметушилися, а над паном Бенем виросла чиясь постать. Чоловік із жахливо роздертим обличчям, на якому було, до того ж, тільки одне око, а рана нічим не прикрита, пройшов повз них і попрямував до панича.

– Увага, панове, – як штукар на площі, загукав молодик, – стежте за моїм слугою, він покаже вам, як на тамтім світі п'ють пиво грішники.

Нещасний, побачивши повну до краю гальбу, потягнувся до неї обома руками і з жалібним скавулінням миттю випив усе, що в ній було.

Одразу щось заклекотіло в його утробі, а з черева, крізь численні дірки на сорочці, наче з Мелюзіни, полилося щойно випите пиво. З виряченого ока слідом за пивом полилися розпачливі сльози. Панич схопився з лави і весело зареготав. Сприймавши це за веселу витівку пана і його слуги, увесь шинок до нього приєднався. Регіт стояв такий, що музики здивовано затихли.

– Агов, мої панове! – вигукнув молодик і з капелюхом у руці почав граційно походжати поміж гуляк, – давайте гроші за цю комедію!

Розкішне страусяче перо вилося з-під його випещених пальців і досягало брудної зачовганої долівки. Камзол був розшитий золотом, і золото бряжчало в кишенях. А проте панок збирав мідяки і подекуди срібло, хоч усе те, що потрапляло до капелюха, вкупі вартувало хіба що гудзика на його вбранні.

– Чого затихли? – гукнув він музикам, що з роззявленими ротами спостерігали за ним.

Обійшовши довкола останній стіл, він притьмом опинився біля музик.

– Ану, діду, наставляй долоні, – і коли той випростав уперед свою жменю, висипав туди все, що назбирав. – А тепер ушкварте так, щоб навіть дідько станцював! – крикнув панич, відстібаючи збоку шпагу.

Ті завзято взялися до справи, а молодик заходився в танці. Спершу розважливо, наче приміряючись, а потім пустився навприсядки так, що в Омелька і кума зарябито в очах. А далі ще й П'явчиху ухопив, та так нею завертів, що очіпок злетів їй з голови і гарне чорне волосся, вирвавшись на волю, розлетілось урізнобіч, як хмара сліпих кажанів, ненароком сполоханих удень.

– От відьма, – впівголоса сказав Омелько, – гуцає тут серед чесного люду...

– І сорому нема, – почувлося збоку.

Обидва – і писар, і пан Бень крутнули головами. Панич уже сидів поруч них і обмахував спітнілий писок капелюхом, наче віялом.

– Що за чортів...

– ...ня, – додав гість.

– Хе, ви лихого не подумайте, – поспішив додати Омелько, кинувши оком на музик, що після десятого поту голосно відсапувались.

– Нічого проти не маю, – зауважив той, – навпаки...

У горлі пана Беня щось застрягло, і він мусив кашлянути. Панок повернувся до нього.

– А відьми на Лисій Горі усе-таки збираються, добродію, – повідомив він ні сіло ні впало.

– Ага! А я про що? – аж підскочив Омелько. – Казав же, казав? Повторіть це ще раз, пане, прошу вас.

– Збираються, збираються, – сказав, позіхнувши, той, – і щоразу те саме, така нудьга.

Омелько, відчуваючи цікавинку, підсунувся ближче до нього. Щодо пана Беня, то дивне підозріле відчуття ніяк його не полишало, не пускало до горлянки пиво і змушувало увесь час спостерігати за цим безцеремонним молодиком. А той у свою чергу так мальовничо розповідав Омелькові про відьомські зборища, що годі було заперечувати в ньому знавця тої нечистої справи.

– Опівночі відьмацтво злітається туди хто на чім: на мітлах, на віниках, на рогачах, а то й просто на якійсь ломаці... Однак найпочеснішим вважається приїхати верхи на чиемусь горбі. Звісно ж, той бідолаха переконаний згодом, що усе це йому наснилося. Він і на правду спить аж до того моменту, коли на самій вершині відьма дає йому добрячого копняка і той котиться до самого підніжжя. Унизу прочухується і, плюючись, коли йде, а коли й повзе додому...

– Бісове кодро! – гаряче перебив Омелько. – Отак знущатися з християнських душ!

– Правильно, – зауважив гість, – таки бісове.

Омелько grimнув кулаком по столі.

– Будь-яка порядна православна душа мусить чинити спротив такому блюзнірству... Про католиків ніц не кажу, ті як собі хочуть!

Від того щирого сплеску писаревого гніву варені раки, що купкою лежали в мисці посеред столу, розлетілися в різні боки... Незнайомець клацнув пальцями, і вони,

мов живі, сповзлися назад. Навіть позалазили один одному на тверді червоні спини.

Пан Бень завмер з виряченими очима і відвислою щелепою... Ні, такої чортівні він ще не бачив!

– От, куме, – прошепотів Омелько, – ото ж бо й е, що відьма їх варила.

– Вона, курва, – кивнув незнайомець.

Музики затягнули урочисту прелюдію до якогось танцю, а три голови зіткнулися чоло в чоло над купкою раків.

– Те, що вони повзали, – сказав писар, – означає, що невдовзі нечисть візьме нас за зябра... Це знак! Ми мусимо утворити братство відьмоборців і до скону боротися з нечистю.

– Я готовий! – палко заявив панич.

– Як вас звати, хоробрий юначе? – запитав Омелько.

– Граф Хіх, – відповів той.

– Ви з Австрії, пане граф?

– Ja.

– Чудово. Ви будете відстоювати наші ідеї там... Вас, куме, я знаю. За нами Львів. Панове, – урочисто промовив писар, запихаючи руку за пазуху, – давайте на хресті поклянемося...

Хіх закашлявся.

– Вам зле?

– Трохи... Скажіть, скільки зараз раків на столі?

– Чотири, – відповів Омелько.

– Значить, нас також мусить бути четверо.

Братчики задумались. Хіх важко дихав, щось тут явно прийшлося йому не до шмиги. Пан Бень не зводив очей з проклятих раків, а писар таємничим поглядом шукав поміж присутніх одностудців. Всі були добряче напідпитку, і кожен патякав якусь дурницю. Ні, такі високі ідеї не для них. Проте Омелько не втрачав надії.

Музики сіли перепочити і перехилити по чарчині, коли двері шинку прочинились, і досередини увірвалось трохи свіжого повітря. Пригнувши голову, чоловік з шаблею при боці переступив поріг. За його плечима майнула місячна ніч. Ніхто не звернув особливої уваги на прибулого, окрім, звичайно, Омелька, що впізнав у ньому кур'єра бургомистра.

Христоф пройшов повз них, привітавшись легким кивком, і попрямував до корчмаря, що куняв за шинквасом. Омелько почув, як він попросив приготувати харчів на три дні та постіль. Стецько в ту ж мить рушив у льох, а Христоф, нудьгуватим поглядом окинувши присутніх, сів за стіл. Постать магістратського писаря скрадливо виросла ліворуч від нього.

– Дай Боже щастя, пане Христоф, – привітався Омелько.

– Дай Боже й вам, пане писарю, – відповів той.

– Ви, я бачу, знову в дорогу?

– Так, вирушаю вдосвіта.

– Далеко?

– Як поведеться.

Омелько сів поруч.

– Отут, пане Христоф, зле вам буде ночувати, – сказав він, – комашня всіляка й очей не дасть стулити.

– Ет, – засміявся той. – коли б то звикати, пане Омельку...

– А йдіть до мене, – запропонував писар, – я тутка недалеко жию, за полем.

Христоф спробував відмовитись, але Омелько так наполегливо взявся його вмовляти, що той невдовзі полишив спроби. З'явився Стецько з великою торбою, але йому повідомили, що писар сам спровадить магістратського посланця в дорогу. Писар, під лихий погляд шинкаря, вивів кур'єра на вулицю. Ліхтар і повний місяць освітили постаті наших героїв-відьмоборців.

– Знати б, котра година, – про себе мовив Омелько.

Хіх виріс за спиною, звів догори очі і впевнено сказав:

– За чверть північ.

– Чудово, саме вчасно, ходімо, браття...

Христоф вивів зі стайні свого коня, і той слухняно почалапав за ним. Хіх чалапав позаду.

– Можу запропонувати карету, – гукнув він услід.

Писар заперечливо похитав головою.

– Не треба.

Цієї миті до графа приєднався його слуга з дірявим черевом, і вся ця процесія, перейшовши дорогу, рушила вузькою стежкою через поле, на якому вже достигало жито.

Вітру не було... Ніч стояла ясна і спокійна. Місячні промені сновидами бродили поміж розкішного колосся, лякаючи цвіркунів і безцеремонно натикаючись на

сплячі волошки та маки.

Омелько ішов попереду, велично переставляючи ноги, і дихав гордо та ритмічно, мов легендарний Леонід, ведучи своє нечисленне, проте відважне військо. Над ним височів пан Бень, боязко озираючись навкруги... Цьому могутньому спартанцю в кожному шурхотінні польової миші ввижалася відьомська нечисть, що тихо до нього скрадалася, а в кожному кажанові – крилатий куролиск.

Слідом за паном Бенем, ведучи коня, йшов Христоф, додаючи до важкого дихання двох відьмоборців тендітну мелодію шпор. Пана Бень ця мелодія заспокоювала, а Омелька надихала. Самого ж Христофа така таємничість смішила, проте передчуття затишного дому і хорошої вечері, обіцяні писарем, змушували підігравати цьому добродушному борцеві з нечистю.

Слідом за конем, ухиляючись від помахів хвоста цієї благородної тварини, йшов граф Хіх. Його шляхетні очі, що світилися в темряві, більше дивились на стежку, оскільки сліди, які залишав попереду кінь, подекуди липли до чобіт і кепсько пахли. Останнім ішов графський слуга. Він мовчки вдивлявся єдиним оком у темну постать господаря і нічим більше не цікавився.

Врешті поле закінчилося, і стежка, вистрибнувши з жита, повилася далі сірою стрічкою поміж темної трави до одиноких вогників вдалині, біля яких перебріхувалися час від часу собаки. На межі росло високе і гіллясте дерево, плоди його зацвиркотіли під ногами та в кінських зубах.

– Ту яблуна, – тихо сказав Омелько, – іден жид колись її посадив... Але яблука такі кислі, що, крім коней, їх міг би їсти хіба що дідько.

– Навряд чи, – озвався Хіх.

Брудно вилаявшись і не по-графськи плюнувши, він метнув у темряву надгризений плід і сердито додав:

– Жидва...

З боку села почулося якесь дике хихотіння. Кінь різко звів голову і тривожно заіржав.

- Ну-ну, - сказав Омелько, витягнувши в той бік шию, - покажись мені...

Утім, щиро кажучи, відважний писар і гадки не мав, що робитиме, коли раптом опиниться віч-на-віч з кимось із нехрещеної братії. Але він був не сам, а ця обставина робить будь-кого героєм.

Місяць мав би тепер висіти над головою, але він, з необережності зачепившись за Лису Гору, тріпотів самотнім бранцем майже над обрієм. Хіх легенько дмухнув у той бік, і він, розгойдавшись, рушив угору, поступово зменшуючись.

- Ге! - вихопилося за спиною, затим хтось гепнувся.

- Куме? - тривожно мовив Омелько.

Пан Бень сидів на купі розчавлених яблук і жалібно стогнав:

- Люди добрі, ну це вже занадто. Раків у шинку я ще міг стерпіти, але ж місяць - не рак!.. Ні, тепер ані краплини до рота.

- Тю! - глузливо відповів писар і вхопив кума попід руки, роблячи відчайдушну спробу звести його на ноги. - Що ви там вигадуете!

У цей час якийсь дикий сміх пролунав зовсім близько, і на осяяній місяцем стежині з'явився дивний вершник: гола й розпатлана молодиця сиділа на плечах в огрядного чоловіка, тримаючись обома руками за його розкішні вуса, правлячи ними, як віжками. Кінь кур'єра, побачивши таке видиво, рвонув геть, і доки Христоф його стримував та заспокоював, дивне породження ночі вже шурхотіло в житі.

- Свят, свят, свят, - пронеслося між присутніми, а Хіх відступив від них на три широкі кроки.

- То наш староста, - вичавив з себе Омелько, - ач, осідлала, навіжена...

- У-у, нечисть! - раптом завив пан Бень і, вхопивши яблуко, метнув його в жито.

Щоправда, це був швидше прояв відчаю, аніж сміливості.

– Отак їх, куме, – зрадів Омелько, отримавши несподівану підтримку, – хай тільки ще з'являться.

Наче почувши писаря, у небі промайнуло дві тіні і, покружлявши довкола місяця, зникли за Лисою Горою.

– Ти диви, – процідив той, хапаючись і собі за яблуко. За мить у небо впливла ще одна тінь. Вона рухалась повільно й гордовито, минаючи зорі і не зважаючи на людей унизу.

– На тобі! – випалив Омелько, метнувши в неї кислцею. Проте, не досягнувши цілі, яблуко гупнуло за кілька кроків від нього.

– Кидайте, куме, – жваво підбадьорив він пана Беня.

Той широко замахнувся, але з жахом відчув, що його велетенська правиця з силою вперіщила когось по голові. Граф Хіх, тільки гигнувши, розпластався на землі. Капелюх наліз йому на обличчя, сховавши здивовану мармизу.

Тінь угорі заметушилась. Христоф чітко бачив жіночі обриси верхи на мітлі. Якнайкраще прицілившись, він, слідом за писарем, щосили жбурнув у ціль кілька гниляків. Отепер відьмі буде непереливки! Стрілецьке око його не підвело: разів з десять перевернувшись у повітрі, вона так затріскотіла у верболозах понад Полтвою, що всі солов'ї довкола замовкли і ще довго не наважувались подати голос.

Омелько затанцював на radoщах:

– Отам їй і амінь! їй-богу, навіть відьма вріже дуба, коли телепнеться з такої висоти!

Христоф мовчав. Незрозуміле відчуття провини каменем лягло на його душу. Подумки він уже картав себе за те, що погодився піти з писарем і тепер встряв у цю вар'ятську історію. З голови не виходило темне гнучке тіло, що звивалось у небі на мітлі: розпущене волосся, круглі перса, пишні стегна... Він важко зітхнув і відв'язав коня.

– Ходімо, пане писарю, якщо ви ще запрошуєте.

– Так-так, – радісно мовив Омелько, – безумовно!

У темряві почулося глухе гарчання. Тріумфатори лячно озирнулись. Дірявий слуга Хіха волік свого непритомного господаря подалі від них у жито. Він сердито поглядав на пана Беня і грозив йому вискаленими жовтими зубами.

– Бідолашний, – пожалів його писар, – дісталось йому від тих відьом. Певно, якісь чари...

Пан Бень мовчки кивнув головою.

– І не кажіть, куме...

Усі трое вирушили до писаревого дому, а вранці, як тільки на світ благословилося, посланець бургомістра галопом помчав на схід, геть забувши про відьмоборців і нічні пригоди.

Розділ IX

За дверима почулися чиїсь квапливі кроки, загрозливе скрипіння сходів і лайка господаря. У двері сильно і безцеремонно постукали.

– Трясця вашій матері, – крізь сон відповів Себастьян.

Стукали наполегливо і дедалі сильніше.

– Кого там шляк приніс о такій порі? – важко відриваючись від ліжка, сердито гукнув він.

– Це я, пане поете, не вбивайте... – донісся стурбований голос Мартина, – ваш покірний слуга, хочу передати наказ бургомістра...

Себастьян важко сперся на двері і зусиллям усього неслухняного тіла їх прочинив.

– Господи помилуй, – зойкнув Мартин.

– Ти чого?

– Вас навіть блідим не назвеш. Ви наче мрець.

– Я майже не спав... Цілу ніч щось зі мною коїлось.

– Зурочили.

– Кажи, що треба від мене бургомістрові.

– Він велів передати, що на світанку до Львова прибуде наблизений до короля. І ви мусите скласти для нього вітальний памфлет.

Обличчя Себастьяна перекошилося від люті.

– Якого біса? Про такі візити повідомляють за місяць. Він що, про нього забув і згадав уві сні?

Лакей, мов боячись, що його підслухають, стишив голос і майже пошепки відповів:

– Кажуть, бургомістр і єпископ чогось не поділили і покликали його, аби той їх розсудив. Але хіба дідько знає, чом він так швидко прибув.

Поет важко зітхнув і попрямував до цебра з водою.

– Гаразд, – сказав він хлопцю, – передай, що я вже беруся до роботи.

Морок потроху почав розсіюватись, і Себастьян не запалював свічки. У напівтемряві він підсунув до себе каламар і папір. Вступившись у нього, завмер, наче знову заснувши.

Мартин відкланявся і вийшов за двері. Обережно спустився сходами і, минувши сплячого господаря, опинився на вулиці.

Темні фігури лавників та урядників дріботіли по площі, плутались поміж першими торговцями, спотикалися, лаялись і врешті зникали в освітленій ратуші. Туди поспішив і лакей бургомістра. Якуб Шольц ухопив його за плечі.

– Сказав? – нервово випалив він.

– Так, мій пане, – відповів той, – він уже взявся до роботи.

– Гаразд. Нікуди не йди. Ти ще мені будеш потрібен.

Мартин мовчки відступив убік і, притулившись до стіни, спостерігав, як кожен зі служителів магістрату, щойно зайшовши до палати, неминуче потрапляв у ту круговерть, що її створював довкола себе бургомістр. До зали приносили столи. Їх у ту ж мить застеляли скатертинами, коронували вином і тарелями з найсвіжішими фруктами, щойно зірваними в темному саду, вкритими запашною ранковою росою. Чувся запах печені, доводячи до спазм порожні шлунки і наповнюючи давкою слиною жадібні роти.

– Хутко, хлопці, хутко, – то тут, то там чувся голос Якуба Шульца. – Як же воно так? – бурмотів він собі під ніс. – Отак раптово... Не міг же Христоф дістатись до Острога за півночі?... А може, король не в Острозі? Може, ближче?...

Раптом якась думка змусила його спинитись і вклякнути на місці. Роздуми бургомістра обірвалися розпачливим вигуком:

– От чортівня!

Усі завмерли і витріщились на голову магістрату. З хвилину він мовчав, а потім з розпачем у голосі промовив:

– Не сам же Себастьян своїм памфлетом зустрічатиме наближеного до короля! Людину, від якої стільки залежить... Пане Даманський!

– Я тут! – вийнуло перегаром збоку.

– В околицях Львова є військові?

– Можливо, ваші гайдуки, пане.

Бургомістр закусив губу.

– А окрім них?

Пан Єжи почухав за вухом.

– Хіба що замкові драби.

– Не покинуть же вони замок, – процідив крізь зуби Шольц.

Пан Єжи знизав плечима.

– Вишикуєте своїх ціпаків, – вирішив бургомістр, – і самі одягніть парадовий мундир.

– Буде сповнено!

– Ще б квітів і кобіт... Квіти і кобіти... Та чого ви поставали? Працюйте, чорт забирай! У нас година – півтори, не більше!

Метушня відновилась, і від того мозок бургомістра запрацював швидше. Він зиркав по кутках, на стелю, в темне вікно, однак рішення ніде не було. Натомість варта провела в залу якогось чоловіка в дорожньому костюмі, що урочисто повідомив:

– Його сіятельство за півгодини прибуде до Львова!

– От напасть! – заволав бургомістр. – Ідіть шукайте дівчат!

– Якубе, о такій порі ми знайдемо хіба що блудниць, та й то сплячих, – сердито відповів війт, котрому ця метушня вже давно була в печінках.

– То приведіть блудниць, чорт забирай!

– Блудниць?!!

– А що? У них на чолі не написано, хто вони!.. Мартине!

Хлопець миттю опинився поруч.

– Мерщій до борделю!

Від несподіванки в лакея відібрало мову, зате округлилися очі.

– Ти знаєш, де у Львові оте місце? – вже тихше запитав бургомістр.

Мартин нерішуче похитав головою.

– Та не бреш, я у твої роки знав усіх курвів поіменно!

Хлопець зрозумів, що діжка з порохом всередині цього чоловіка от-от вибухне, а тому вирішив не опиратися.

– Підеш, ні, побіжиш туди і скажеш, аби з десятеро найгарніших одягнулись ошатненько і негайно з'явилися сюди. Зрозумів?

Мартин кивнув головою.

– Чого стоїш? Мерщій! – закричав Шольц.

Здавалось, що той окрик породив вихор, який миттю виніс лакея на Ринок. Тут він зупинився, щоб перевести подих, але, відчувши на собі палючий погляд, помчав далі, проклинаючи службу, знавіснілого бургомістра і всіх повій на світі.

Та біг Мартин недовго: минувши цвинтарні стіни, що оберігали мертвих від живих біля церкви латинів, зупинився неподалік брами. На одному з будинків висіла, тримаючись з останніх сил, вівіска «Львівські курчата». Поряд з нею справді було дерев'яне курча з неймовірної величини розправленими крилами,

отож одні бачили в ньому кажана, а інші – пегаса. Втім, господаря це не засмучувало. Курча було покликане приваблювати відвідувачів і з честю виконувало свій обов'язок. За що й отримувало винагороду – кілька мазків жовтої свіжої фарби на свої чудернацькі крила щомісяця.

Усередині панували тиша і сморід. Кілька мізерних каганців освітлювали господаря, що спав, сидячи за масивним столом серед численних недогризків і недоїдків. Під ногою лакейського черевика розлізся шмат бруднющого сала. Мартин гидливо скривився і кілька разів човгнув підошвою по підлозі, як молодий бугай у загоні. Корчмар трохи звів розкуйовджену голову і поглянув на нього байдужим поглядом.

– Що ти тут робиш? – промимрив він.

Мартин, трохи ступивши наперед, тихо мовив:

– Дівку хочу... Маеш?

Корчмар хмикнув і, нарешті відірвавшись від столу, сів, спираючись тільки на лікті.

– Що, кров кипить? А гроші маеш?

– Кипить, – відповів, червоніючи, хлопець. І трохи знічено додав: – І гроші є. А десятьох... Маеш?

Від того господар прокинувся зовсім. Він на мить вгледівся в лакея, а потім зайшовся хрипким, як свиняче рохкання, сміхом. Хлопець дістав з-під лівреї гаманець бургомістра і витрусив жменю злотих на стіл. Сміх урвався, і господар жадібно ковтнув слину.

– З того б і починав.

– Я їх візьму з собою.

– Гаразд.

Згрібши золото, корчмар заховав його до кишені і підвівся з-за столу. Зробивши знак іти слідом, він попрямував у темний куток до сходів нагору. У невеличкій кімнатці спали повії, хто де. Їх тут було душ двадцять, якщо не більше. Схоже, корчмар непогано на цьому заробляв, якщо мав змогу їх стількох утримувати.

У кутку стояла шафа, посередині – стіл, біля стіни – велике ліжко, на якому спали семеро. Більше з меблів не було нічого. З-під зім'ятих суконь звідусіль визирало найсокровенніше, що було тут предметом торгу. Кожна з них справедливо могла вважати себе красунею. Зрештою, інших корчмар до себе не наймав.

Вікно було зачинене, і вранішня свіжість сюди ще не досягла. У кімнаті стояв запаморочливий дух поту, якогось дешевого зілля та вина.

– Прокидайтесь, дівки! – голосно сказав корчмар. – Панич десятиох замовив.

По заспаних личках пробігли хвильки подиву. Там сіпнулась тонка брова, там сяйнула усмішка, там розімкнулися спрагли вуста і почулося стомлене зітхання.

Господар, гидотно підморгнувши Мартинові: «Вибирай», вийшов з кімнати. З хвилину хлопець стояв нерухомо, наче закам'янілий, доки одній із дівчат не прийшло в голову прочинити вікно. Чи то скрипіння старих завіс, чи то свіже повітря повернуло його до тями. Він чемно уклонився і захриплим голосом мовив:

– Якщо буде ласка панянок, то десятиох із вас пан бургомістр просить негайно прибути в магістрат для зустрічі посланця до короля.

Поміж дівками пролунав дзвінкий сміх і посипалися непристойні жарти, що змусило й без того зашарілого Мартина почервоніти ще більше. Проте, зібравшись з духом, він додав:

– Ще пан бургомістр просить одягнутись якнайліпше...

Знову посипались жарти, і хлопець відчув, що вже нічого більше не скаже. Він тільки крадькома спостерігав, як дівчата, відчинивши шафу, перевдягалися в інші вбрання, геть при цьому не соромлячись. Відвести очі було несила, так само як і зімкнути докупити щелепи.

Однак досить швидко вони були вже готові, і одна за одною почали виходити. Усі були з невиспаними червоними очима, сяк-так причепурені, а на тендітних плечах і шиях залишились сліди нічних пригод. Коли десятеро з них вийшли, лакей знову вклонився і вже рушив було слідом, аж тут його спинала чиясь ніжна і тепла рука. Обернувшись, він зустрівся зі стрімким і палючим поглядом чорних, як львівська ніч, очей.

– Чом ти поспішаєш? – прошепотіли гарячі уста, і шепіт той долинав немов іздалеку, долаючи туман, що сповив і запаморочив його.

– Я... м-мушу... з ними, – вичавив із себе хлопець.

– Вони знають, де магістрат, – почулося збоку.

– Не турбуйся, – промовили з іншого.

– Гарний одяг, – обпік потилицю чийсь подих.

– Служиш у бургомістра?

– Він добре платить?

– А дівку маєш?

– Медку вже пробував?

Мартин відчув, як кілька вмілих рук шастають під одягом, і гаманець із рештою золота перестав обтяжувати пояс. Та хлопцеві раптом стало до всього байдуже. Світ перед очима закрутився, і солодка безмежна прірва простяглася під ногами.

– Таки добре платить...

Хлопець зрозумів свою приреченість. Не стримуючись, він полетів на самісіньке дно тієї прірви...

Зійшло сонце. І коли проміння почало лоскотати йому пісок, хлопець, мов ошпарений, схопився. Нікого з блудниць у кімнаті вже не було. Так, наче всі вони наснилися. Вікно досі було відчинене, і десь іздалеку, мабуть, з Ринку, долинав гамір юрби. Швидко одягнувшись, він вибіг з кімнати і загуркотів сходами донизу. Усі каганці в корчмі вже загасили, було так само тихо, тільки кудись подівся господар. Натомість мале дівча, блукаючи поміж снопами сонячного світла, що проникало сюди з двох вікон, шаруділо віником, підмітаючи долівку. Мартин не помітив лукавої усмішки, яку воно причаїло, відвернувшись убік. Він вибіг на вулицю і притьмом помчав на Ринок.

Незважаючи на доволі ранній час і на те, що звечора про цей приїзд не знав навіть сам бургомістр, цікавого люду там зібралося багато. Складалося враження, що в кожного з міщан був свій кур'єр, що в будь-який час дня і ночі сповіщав господарів про найцікавіше. Щоправда, не надто точно, бо одні запевняли, мовляв, приїздить сам пан круль, інші – що австрійський цісар, але всі погоджувались на тім, що, аби його побачити, можна й не доспати.

Утім, на площу виїхала тільки одна карета без солдат і пошту. Проте яка! Вона одна вартувала цілого королівського ескорту. Позолота вкривала навіть колеса, і від того вони не були заболочені, наче екіпаж і не подолав сотні верст. Золото пишною оздобою прикрашало зроблені з чорного дерева дверцята. Різьблення на них зображало картини пекла і муки грішників, однак ці грішники були вдоволені і щасливі, мов перебували насправді в раю. Ззаду карета плавно переходила у стрімкі кажанячі крила, а над візником була розміщена голова, замість очей у якої сяяли коштовні камені такої величини, яких, мабуть, не бачив і найбагатший ювелір. І, нарешті, чистокровні арабські скакуни були впряжені в карету і нервово били копитами по бруківці.

Юрба затихла. Хто це? Може й справді король або цісар? Або хтось інший, без сумніву, значно багатший за них обох.

Дверцята прочинились, і пишно вбраний молодий пан ступив на бруківку. Юрба загула у привітаннях, а з рук панича у відповідь посипалось золото.

– Чи я сплю? – сказав хтось з урядників. – Погляньте-но, куме, та це ж граф Хіх! Бачите, які люди в нашому братстві? Ну, тепер ми тій нечисті покажемо! Ех і покажемо!..

Пролунало військове привітання ціпаків, і назустріч графові виступило десятеро блудниць з оберемками квітів у руках. Обличчя гостя раптом ожило:

– Оце так, – вдоволено мовив він, безцеремонно оглядаючи їх зусібч, – кращого я не міг і бажати... Славні дівоньки...

Тут граф зняв свого розкішного капелюха і заходився цілувати кожну, від чого юрба здивовано загомоніла, а бургомістра кинуло в піт. Розцілувавши останню, гість повернувся до міщан і, піднявши догори руки, радісно вигукнув:

– Хай живе Львів!

– Хай живе найясніший пан!!! – відповіли йому.

З натовпу виступив Себастьян і, уклонившись гостю, урочисто продекламував:

До ваших ніг складаем, пане,

Львів'ян смирення і пошану.

Як відчинилась перед вами

Сьогодні вранці львівська брама,

Так душі наші відчинились, —

Любов у них, як в чаші, влилась.

Додали ми ще трохи лій

І вам підносим цей напій!

Той усміхнувся і стримано поаплодував. Потім дістав з-за пояса гаманець і під нові захоплені вигуки публіки простягнув його поетові. Себастьян знову уклонився і, вже коли тримав нагороду в руках, несподівано почув сказане графом напівпошепки:

– Клянусь пеклом, ви мене вразили, молодий чоловіче. І подяка моя була б неповною, якби ви отримали тільки золото... На лівому березі Полтви, неподалік старого млина, ви знайдете безцінний скарб.

Поет з подивом і цікавістю поглянув на вельможу. Він спробував уловити тінь жарту на його обличчі, але її не було. Натомість очі Хіха, досі невиразні, раптом стали зеленими, мов у kota, а десь у самій їхній глибині блиснули два химерні вогники.

– На вашому місці, юначе, я б не зволікав, а мчав би, як несамовитий, аби лишень встигнути розділити з коханою ложе, хоч і постелене воно на болоті з шувару. Мерщій, доки не пізно!

Себастьян зблід і відсахнувся від графа, як від прокаженого. Затремтівши, мов у лихоманці, він відступив декілька кроків і, не в змозі стримати раптовий неясний порив, на подив присутніх мерщій кинувся геть з Ринку.

Тим часом наблизений короля був запрошений до Ратуші, де на нього чекав розкішний сніданок та всі, що мали намір з ним його розділити. До столу гості наближались, як і личить, повагом, наче виконували якийсь ритуал, а не поклик свого голодного шлунку. Вельможне панство ледве приховувало шалене бажання залишити від жирних лящів самі голови, від смажених поросят та курча – купу кісток, а від численних пампухів, пирогів та медівників – лише спогади. Одностайно всі пристали на думку бургомістра розпочати трапезу без тих, хто через необізнаність та доволі ранню пору запізнювався до Ратуші. Не було, зокрема, королівського старости, але і його вирішили не чекати. Достатньо було й присутніх: братів бургомістра, панів Дибовецьких, Вільчків, Кампіанів та решти. Правда, присутній був і пан єпископ, але мовчазний.

За столом бургомістр обережно підійшов до суті справи:

– Пан круль виказує нам велику честь, відправляючи до міста довірену особу. Та таку поважну і так хутко, – звернувся він до графа.

Гострий, як меч, погляд єпископа наскрізь проткнув Шольца і знову втупився в стіл.

– Пусте, – відповів Хіх, нетерпляче чекаючи, доки всі, нарешті, розсядуться.

– А як здоров'я його величності?

– Чудово, – сказав не без іронії граф. – Лівонська кампанія пішла йому лише на користь. Хоча б тому, що тепер за його здоров'я буде молитися ще один єпископ.

Присутні нарешті порозсідалися, і гість вдоволено зітхнув. Утім, ніхто, крім нього, ще не торкнувся їжі – всі спрямували погляд на єпископа. А граф накинувся на частунок з такою жадібністю, наче, подібно до Ерісіхтона, вгамовував якийсь нелюдський голод. Шматуючи зубами кавалки м'яса, він, наче дикий вовк, ледве ковтав його, не пережовуючи. Загальна тиша змусила Хіха зупинитись і обвести поглядом фізіономії, здивовані таким трактуванням столичного етикету. Слова молитви позастрягали в горлянках, як риб'яча кістка.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

Примечания

1

О, моя любя (польск.).

Купить: https://tn.knigapoisk.com/kolom-ychuk_bogdan/lyudvisar-gri-vel-mozh

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)